

עידן

דעת
אלקין אביך
ועבדהו

פטרון מערכת דעה:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
וזו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון קסט - חג השבועות - שנת תשפ"ג

גליון מוגדל
לחג השבועות

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

מסילת המועד

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

פנים בפנים דיבר ה' עמכם:

אנו בני אדם
- זכינו להיפגש
עם השי"ת

עמוד ז'

תואר כלה מאד נתעלה:

עליה
הגדולה של
כנסת ישראל
בעת קבלת
התורה

א. מנחה חדשה: ענין הקרבת שתי הלחם בחג השבועות

העומר הקרב בפסח הוא מהשעורים - מאכל בהמה | ביציאת מצרים לא נחשבו ישראל כ'אדם', כי עדיין לא זכו לדעת שלימה | עיקר מעלתם היתה אז בהמשכותם אחר ה' בלי דעת | מתן תורה הוא הכרה ברורה בהקב"ה - 'הראת לדעת' | וזה ע"י התנהכות נפש ה'בהמית' לדרגת 'אדם' | לכן שתי הלחם הן מן החטים - מאכל אדם

ב. וידבר אלקים: מעלת עשרת הדברות - לעומת עשרה מאמרות

שתי דרגות בגילוי אלוקות: עשרה 'מאמרות' ועשרת ה'דברות' | 'אמירה' מתייחסת לתוכן הנאמר, אך 'דיבור' הוא עצם פעולת הדיבור | התגלות אלוקות מצד מעשה בראשית היא מכח ה'נבראים' המעידים על ה'בורא' עולם - ענין אמירה | במתן תורה נתגלה הקב"ה בעצמו - ענין 'דיבור' | לפני מתן תורה היתה הבריאה הוכחה וראיה על מציאות הבורא | אחר נתינת התורה בארץ נעשתה היא ככלי להשראת השכינה | במצרים הכחישו את ההתגלות של 'מעשה בראשית', ועשרת המכות' באו לחזק ולהעמיד גילוי זה | האור של ניסי יציאת מצרים הכין את הבריאה לקבלת הגילוי של 'פנים בפנים'

ג. ערב יקר אֲחִסְנָתָה: התעלות כלל ישראל למעלת ה'אדם' במתן תורה

שתי דרגות גילוי אלוקות למעלה: 'קוב"ה' ו'שכינתיה' | שכינתיה - מידת המלכות היא שורש וסיבת כל הבריאה | קוב"ה - זעיר אנפין, דרגת התפארת 'תורה' | זעיר אנפין ומלכות מכונים בשם 'אדם' ו'בהמה' | העומר בא ממאכל בהמה, כמצבם של ישראל בעת יציאת מצרים | שתי הלחם הן ממאכל אדם, כדרגת התגלות 'פנים בפנים'

ד. במיתי לי נהורא: השתוות אור החמה ואור הלבנה בחג השבועות

'שמש' ו'ירח' רומזים למדרגת 'קוב"ה' ו'שכינתיה' | מיעוט הירח הוא שורש לכל הפגמים והחטאים שבעולם כי אין ניכר שהקב"ה מחיה כל העולמות | לעתיד לבוא תהיה 'אור הלבנה כאור החמה' - שתתגלה אלוקות בעולם בתוקף רב | כליל פסח 'סיהרא באשלמותא', כי ביציאת מצרים נתקן קצת הפגם שנעשה באור הירח | בכל זאת עדיין היא ב'מיעוט' | שלימות התיקון היתה בעת מתן תורה ואז נעשתה הבריאה מרכבה למדרגת קוב"ה | המנהג להיות ניעורים כליל שבועות ולעסוק בתורה - מצד 'לילה כיום יאר'

א.

מנחה חדשה: ענין הקרבת שתי הלחם בחג השבועות

דעת, וכיון שבשעת יציאת מצרים לא היתה להם הדעת וההבנה בשלימות, ע"כ לא נחשבו עדיין בדרגת ה'אדם' כפי שראוי להיות.

עיקר מעלת ישראל אז היתה שנמשכו אחר הקב"ה בטבעם בלי דעת

ואדרבה, עיקר מעלת ישראל אז היתה מה שנמשכו אחר השי"ת למעלה מן הדעת, באמונה בלבד, כמ"ש חז"ל (מכילתא פי"ד, הובא ברש"י שמות יב, לט) ש'האמינו והלכו', והיינו כדרך הצאן הנמשכת אחר הרועה בטבעה גם בלא דעת, כמו כן נמשכו ישראל ללכת אחרי הקב"ה בארץ לא זרועה בלא שכל ובלא דעת, וכמ"ש (שה"ש א, ד) 'משכני - אחרץ נרוצה', והיינו בלי חשבונות על פי השכל, ומצד דרגה זו נחשבו אז כמו 'בהמה' שאין לה דעת.

העומר ממאכל בהמה שע"ז ניתר החדש במדינה, ואח"כ עולים במדרגה להקריב קרבן שתי הלחם ממאכל אדם, שעל ידו ניתר החדש אפילו במקדש.

בשעת יציאת מצרים לא נחשבו כלל ישראל עדיין בדרגת 'אדם' וכיאר הענין בפשטות הוא, כי בכל שנה ושנה בחג הפסח זמן יציאת מצרים, מתחדש שוב כל עצם יצירת כלל ישראל, ונחשב כאילו יוצאים עתה ממצרים, ונעשים לעם מחדש להשי"ת. ונודע כי בשעת יציאת מצרים לא היו כלל ישראל בדרגת שלימות הדעת, כי עדיין לא היתה השגתם והכרתם שלימה בהקב"ה, וע"כ לא נחשבו עדיין במדרגת 'אדם' כראוי. כי עיקר מעלת האדם הוא בזה שהוא בר

קרבן העומר בפסח - להתיר חדש במדינה, והקרבת שתי הלחם בשבועות - להתיר חדש במקדש

הנה כתיב (ויקרא כג, י-יז) 'והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן וגו', וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה וגו', עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה', ממושבותיכם תביאו לחם תנופה'. מבואר בפסוק כי נצטוונו בחג הפסח, עת צאתנו ממצרים, להקריב קרבן עומר מראשית הקציר, מן השעורים שהן מאכל בהמה, והוא היה מתיר חדש במדינה (מנחות סח). ואח"כ נספור שבעה שבועות מיום הבאת העומר, ובגמר הספירה ביום החמישים, שהוא חג השבועות זמן מתן תורתנו, נצטוונו להקריב קרבן שתי הלחם הבא מן החטים, שהן מאכל אדם, והוא היה מתיר חדש במקדש (שם). הרי כי היתר תבואה חדשה בכל שנה הוא מתחלק לשתי מדרגות, בזמן יציאת מצרים ומתן תורה, כי בתחילה מקריבים את קרבן

פטרון הגליון - סיון

מוה"ר חיים אליהו דוד באזנער הי"ו
לע"נ זקינו הרה"ח ר' יעקב ב"ר שמואל ע"ה
נלב"ע ד' טבת תשפ"ג לפ"ק

וזהו הטעם שמקריבים בחג הפסח קרבן עומר מזון שהעור וגם אינו לחם אלא קמח קלוי - שהוא מאכל בהמה כאמור, כי מאחר שמדרגת ישראל בשעת יציאת מצרים היתה בדומה לבהמה שאין לה דעת, ונמשכו אחר הקב"ה בטבעם כצאן באופן למעלה מן הדעת, לכן מקריבים העומר ממאכל בהמה, כיון שזהו מקום עמידתם של ישראל בזמן יציאת מצרים.

לכן מקריבים בחג הפסח קרבן שעורים שהוא מאכל בהמה

וזהו הטעם שמקריבים בחג הפסח קרבן עומר מן השעורים וגם אינו לחם אלא קמח קלוי - שהוא מאכל בהמה כאמור, כי מאחר שמדרגת ישראל בשעת יציאת מצרים היתה בדומה לבהמה שאין לה דעת, ונמשכו אחר הקב"ה בטבעם כצאן באופן למעלה מן הדעת, לכן מקריבים העומר ממאכל בהמה, כיון שזהו מקום עמידתם של ישראל בזמן יציאת מצרים.

הגילוי של מתן תורה הוא הכרה ברורה בהקב"ה - הראת לדעת'

אמנם אח"כ בימי הספירה מתחילה ההכנה אל הגילוי של מתן תורה, שהוא התגלות נפלאה ושלימות הדעת היותר גדולה של הקיימת עלי ארץ, שהיא הכרה ברורה בהשג"ח, ונמשך שנאמר בתורה על מעמד נורא זה 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו' (דברים

ד, לה), כי זכו אז ישראל לראייה עליונה ולהכרה אמיתית בהקב"ה בשלימות הדעת.

ההכנה לכך ע"י התהפכות נפש ה'בהמית' לדרגת 'אדם'

והכנה זאת נעשית ע"י עבודת תיקון המידות, והיינו הפיכת טבע מידותיה של הנפש הבהמית, שניתנה ע"פ שכל האדם שיש לו חכמה ודעת, ולא כטבע נפש הבהמית הפועלת בלי שכל ודעת, וככה עבודה זו מתעלים מדרגת בהמה אל דרגת אדם, וכבר נעשית הכנה למתן תורה שאז זוכים אל שלימות ההשגה והדעת, שהיא דרגת 'אדם' הנכונה. ועל דרך זה נמסרה הכוונה לימי הספירה מהאר"י ז"ל (שעה"כ ענין ספה"ע דרוש יא) שיש לכוון בברכת הספירה בשם מ"ה, עי"ש, כי בימים אלו עוסקים בענין ותיקונים אלו להתעלות מדרגת בהמה אל דרגת אדם שהוא ג' מ"ה.

ב.

וידבר אלקים: מעלת עשרת הדברות - לעומת עשרה מאמרות

הקרבת שתי הלחם מן החטים ביום מתן תורתנו - כי אז זכינו לשלימות דרגת האדם

והנה מאחר שבשעת מתן תורה זוכים ישראל להגיע אל מדרגת אדם הרצויה, ע"כ מקריבים בחג השבועות זמן מתן תורתנו שתי הלחם מן החטים דייקא - שהוא מאכל אדם, כי זהו כל ענין מתן תורה, שאז זכינו להיות במדרגת 'אדם' בדעת והשגה שלימה בהקב"ה, וכן ע"ד הרמז נודע כי חט"ה גי' כ"ב, ענין כ"ב אותיות, והיינו שכל וחכמת האדם המתפרשת בדיבורים המורכבים מן כ"ב האותיות - לעומת בהמה שאין לה דעת וממילא אינה יכולה לדבר ע"י אותיות. ועל דעת באה הקרבת שתי הלחם מן החטים, להורות על כח הדעת של ה'אדם' המתפרשת בדיבורים, אשר זכו לה ישראל בשעת מתן תורה, ועמדו בשלימות מדרגת 'אדם' כאמור.

תורה הלשון 'וידבר אלקים' ולא בלשון 'ויאמר' כמו שנאמר במעשה בראשית, כי הגילוי של מתן תורה היא התגלות של המדובר יתברך, מצד פעולת הדיבור עצמה, ולא מצד תוכן הדיבור העשרה מאמרות.

לפני מתן תורה היתה מטרט הבריאה כהוכחה וראיה על מציאות הבורא

ונמצא שבשעת מתן תורה נתעלתה כל הבריאה בעילוי גדול לאין שיעור וערך, הרבה יותר ממה שהיתה לפני הגילוי הנפלא של פנים בפנים, ונשתנתה לגמרי ממהותה הקודמת.

כי אם נבוא להעמיק ולהתבונן בגדר הבריאה שיש הקב"ה, ונשאל מהו עניינה של בריאה זו, ולאיוו תכלית היא משמשת. הנה לפני מתן תורה היתה התשובה על כך, שתכלית הבריאה היא שתהיה הכרה והוכחה על מי שאמר והיה העולם, ועל ידה יכירו וידעו כל יושבי תבל שישנו בורא לעולם, שמאחר שישנה בריאה העומדת על תילה ועל מכוונה, ובתוכה נבראים העשויים בתכמה נפלאה ובשלימות גמורה וכו', הרי מוכח מזה שישנו בורא עולם שברא ויצר ועשה את הכל. ונמצא כי לפני מתן תורה לא היתה הבריאה משמשת אלא כהוכחה וראיה לכל באי עולם על מציאותו של הקב"ה, והוא מדרגת התגלות אלוהית בבחי' 'מאמרות' כאמור. אך לפי זה אין הבריאה בעצמה תכלית המכוון, אלא היא משמשת רק כאמצעי שעל ידה יגיעו אל התכלית שהיא ההכרה בהש"י.

אחר ההתגלות הנפלא של 'פנים בפנים' אין צריכים עוד ראיות והוכחות על אמיתת הקב"ה

אולם לאחר מתן תורה קיבלה כל הבריאה משמעות חדשה, משמעות עמוקה ונעלית יותר. והיינו, שמעתה אין העולם משמש רק כהוכחה על מציאותו יתברך שאמר והיה העולם, שהרי לאחר הגילוי של פנים בפנים כבר אין צריכים הוכחות וראיות על אמיתת מציאות הקב"ה, כי נתגלה הקב"ה בכבודו ובעצמו לעיני כל העולם, וכבר נוכחו כולם לראות עין בעין שיש בורא לעולם, וכמ"ש בפסוק הנוכח 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו', וממילא אין צריכים להוכיח מן הבריאה שישנו בורא עולם.

מעתה משמעות הבריאה היא - שנעשתה כלי להשיראת השכינה והגילוי של מתן תורה

אלא מעתה עיקר משמעות ותכלית כוננת הבריאה היא, להיות כלי אל הגילוי הנפלא של פנים בפנים שהיה בשעת מתן תורה, כי הקב"ה שנתגלה לנו בהר סיני, שורה עתה על הבריאה כולה, והיא נעשית

התגלות אלוהית מצד מעשה בראשית היא מכח ה'נבראים' המעיינים על ה'בורא' עולם

ועל פי זה נבאר את ענין שני אופני התגלות אלוהית העיקריים שהיו מימות עולם, שהם ההתגלות של מעשה בראשית, וההתגלות של מתן תורה, וההבדל שביניהם יתבאר ע"פ האמור. כי הנה 'בעשרה מאמרות נברא העולם', והיינו שהגילוי של מעשה בראשית הוא גילוי בדרך 'אמירה' לבד, ואין כאן התגלות של הקב"ה בכבודו ובעצמו האומר את העשרה מאמרות, אלא החשיבות היא רק מצד תוכן הדברים עצמם שנאמרו במעשה בראשית שמכחם נבראו כל הנבראים יהי אור, יהי ריקע וכו', והיינו שעל ידי הנבראים שנבראו מכח המאמרות מתגלה שיש הקב"ה בעולם, שהרי אם ישנה מציאות של נבראים - הרי בוודאי ישנו גם בורא שברא אותם, וזהו ענין גילוי אלוהית הבא ע"י דרגת 'אמירה'.

גילוי זה הבאה מצד 'תוכן' הדיבור נחשב לדרגת 'אמירה' - 'ויאמר' אלקים

אך מ"מ בכל גילוי זה של מעשה בראשית עדיין אין כאן התגלות הקב"ה בכבודו ובעצמו, שהרי לא נתגלה בעולמו באופן שהו"א נראה 'פנים בפנים' ממש, אלא שמצד הנבראים מתברר שישנו בורא 'שומר והיה העולם'. ועל כן לא ייחשב גילוי זה אלא כדרגת 'אמירה', והיינו שנתגלה הקב"ה בעולמו מצד תוכן הדברים שנאמרו בשעת הבריאה, אבל עדיין אין כאן גילוי בבחי' 'דיבור', שזה מתייחס על נוכחות המדבר בעצמו שעושה את עצמו פעולת הדיבור, שהוא הקב"ה שאמר כל המאמרות האלו. ועל כן לא נאמר במעשה בראשית אלא לשון 'ויאמר אלקים', מפני שעל דרגת ההתגלות של מעשה בראשית לא תחול אלא לשון 'אמירה' בלבד.

במתן תורה נתגלה הקב"ה בעצמו באופן פנים בפנים, בבחי' 'דיבור' - 'וידבר' אלקים

אמנם שונה מכל הרבה לאין עירוד הוא אופן ההתגלות שנתגלה הקב"ה לעינינו בשעת מתן תורה, כי התגלות זו לא היתה דרך הוכחות וראיות המלמדות שישנו בורא לעולם, אלא 'פנים בפנים דיבר ה' עמכם' (דברים ה, ד), שהיא התגלות של הקב"ה בכבודו ובעצמו, שפתח את השבעה ריקעים ונגלה עליהם עין בעין ביופיו ובכבודו ובתוארו (ע"פ פסיקתא רבתי כ) ואמר 'אנכי ה' אלקיך'. ולפיכך תחשב התגלות זו בלשון 'דיבור', המתפרש על עצמו פעולת הדיבור, והיינו התגלות שהקב"ה דיבר עם האדם וזהו חידוש נפלא לבד שהקב"ה דיבר עם אדם ואין נפקא מינה מה שדיבר. ועל כן נכתב במתן

ונבוא לבאר ביתר עומק ענין שתי מדרגות אלו שבישראל, בחי' 'בהמה' ובחי' 'אדם', שהם שתי הקרבות שמקריבים בחג הפסח ובחג השבועות.

שתי דרגות בגילוי אלוהית בעולם: עשרה 'מאמרות' ועשרת ה'דברות'

כי הנה נודע שישנן שתי דרגות בגילוי אלוהית בעולם, והם שני אופני התגלות שנתגלה הקב"ה בעצם הבריאה שברא. ושתי בחינות התגלות אלה תלויות המה בשתי דרגות: עשרה 'מאמרות' שבהם נברא העולם (אבות פ"ה מ"א), ועשרת ה'דברות' שנאמרו למשה לפני האחת, היא התגלות אלוהית הבאה מצד עצם הבריאה שנתגלה בו הקב"ה בשעת מעשה בראשית, וגילוי זה מכוונה בשם 'מאמר', 'עשרה מאמרות', וכמו שכתוב שם כסדר הלשון 'ויאמר אלקים'. ולמעלה מזה ישנה מדרגה נוספת של גילוי אלוהית, והוא כמו שנתגלה לנו הקב"ה בשעת מתן תורה, שהוא גילוי בבחי' 'דיבור', 'עשרת הדברות', וכמו שנאמר שם 'וידבר אלקים', והיא מדרגה נעלה יותר וכמו שיתבאר.

לשון 'דיבור' מתפרש על עצם פעולת הדיבור

וביאר עניינם הוא, כי הנה נודע במשפט הלשון החילוק בין לשון 'דיבור' לבין לשון 'אמירה', כי לשון 'דיבור' נאמר על עצם פעולת הדיבור שהאדם מדבר, בלי להתייחס אל תוכן הדיבור, וכדרך שאמרים 'ראובן דיבר עם שמעון', ואין צורך לומר 'ראובן דיבר עם שמעון כך וכך', כי עצם הענין שראובן דיבר עם שמעון הוא דבר בפני עצמו, כי אין מתייחסים כאן לאותו ענין שעליו דיברו, כי אין לו חשיבות כעת, אלא מתייחסים ומחשיבים את עצם הפעולה שראובן דיבר עם שמעון. ונמצא שהלשון 'דיבור' תיפול על עצם פעולת הדיבור של האדם.

'אמירה' מתייחסת על תוכן הדבר הנאמר

אך לשון 'אמירה' אינו מתייחס אל פעולת הדיבור עצמו, אלא על התוכן הנאמר בשעת הדיבור, ונשמע למקבל הדיבור. וכגון במשל הנ"ל נצטרך לומר 'ראובן אמר לשמעון כך וכך', כי לשון 'אמירה' צריכה לייחס על הענין שנאמר. ואפילו באופן שלא נפרש את גוף הענין שאמר לו פלוני, מכל מקום נצטרך לומר 'ש'אמר לו איזה דבר', ולא שייך לומר סתם 'ראובן אמר עם שמעון', או 'ראובן אמר לשמעון' ותו לא, כי לשון 'אמירה' מתפרש על תוכן הדבר שנאמר - לעומת מה שלשון 'דיבור' מתייחסת לעצם פעולת הדיבור כאמור.

~

והנה מאחר שבשעת מתן תורה זוכים ישראל להגיע אל מדרגת אדם הרצויה, ע"כ מקריבים בחג השבועות זמן מתן תורתנו שתי הלחם מן החטים דייקא - שהוא מאכל בהמה, כי זהו כל ענין מתן תורה, שאז זכינו להיות במדרגת 'אדם' בדעת והשגה שלימה בהקב"ה, וכן ע"ד הרמז נודע כי חט"ה גי' כ"ב, ענין כ"ב אותיות, והיינו שכל וחכמת האדם המתפרשת בדיבורים - לעומת בהמה שאין לה דעת וממילא אינה יכולה לדבר ע"י אותיות

מרכבה אליו יתברך להיות השראת השכינה בתוכה. ולפי זה נמצא כי לאחר מתן תורה אין הבריאה נחשבת רק כאמצעי להגיע על ידה אל התכלית הנרצה, אלא מעתה נעשתה הבריאה דבר תכליתי בעצמה, כי היא הפכה למקום וכלי להשראת השכינה ולגילוי הנפלא שנתגלה לנו בהר סיני פנים בפנים בבחי' 'דברות'. ונמצא שהתברר בזה תכלית כוונת הבריאה עצמה, שהיא בכדי להיות מקום השראת השכינה בזה העולם, לעשות לו יתברך דירה בתחתונים.

על ההתגלות של 'מעשה בראשית' שייך הסתר והעלמה, כיון שאינו גילוי אלוקות בהדיא

והנה על ההתגלות אלוקות מצד מעשה בראשית, בחי' מאמרות, עדיין שייך הסתר והעלמה, כי מאחר שאין זה גילוי אלוקות מפורש פנים בפנים, על כן עדיין שייך להעלים ולהסתיר על הבורא עולם שברא את הכל. והגם כי כל בר דעת המשכיל ומתבונן מעט בבריאה יעמוד על כך מעצמו, שאם ישנה בריאה הרי בוודאי ישנו בורא, ואם קיימת בירה הרי בוודאי ישנו מנהיג לבירה, אך מכל מקום המתעקש בדבר יש ביכולתו להסתיר ולהתעלם מזה, ויוכל להכחיש את אמיתות מציאותו יתברך ח"ו, או לומר שהעולם הוא קדמון וכו' ח"ו, וכדומה דעות רעות וכזכות הנובעות ממה שהסתיר ית' ש עצמו בתוך הבריאה ולא נתגלה בו בכבודו ובעצמו אלא בדרך 'מאמרות' שהוא הגילוי של מעשה בראשית.

זו היתה קליפת מצרים שהיו מכחישים את ח' ח"ו

וקליפה זו היתה גם כן קליפת מצרים שהיו מכחישים את ה' הסתפקים בכל אלו הדעות הכוזבות ועל ענין ההשגחה והיכולת וכו' (ראה רמב"ן סוף פר' בא). ובראשם היה פרעה מלך מצרים שהענין פניו נגד הקב"ה ואמר 'מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל לא ידעתי את ה' וגו' (שמות ה, ב), ורצה

להכחיש ולהעלים על כל מציאותו של הקב"ה ח"ו. וזהו גודל טומאת קליפת מצרים שרצוה להכחיש את מדרגת גילוי אלוקות הבאה מצד מעשה בראשית, כי על התגלות זו שייך הסתר והעלמה, כיון שאינה אלא מצד הבריאה ולא בגילוי הקב"ה בכבודו ובעצמו.

ה'עשר מכות' באו לבטל את האפשרות להכחיש את הגילוי של ה'עשרה מאמרות'

ובעבור גודל התגברות אלו הקליפות וההסתרים של טומאת מצרים שרצו להכחיש ולהעלים על אמיתות מציאותו יתברך, לכן באו כל האותות והמופתים שעשה הקב"ה במצרים, שהכה ה' יתברך אותם בעשר מכות גדולות ונפלאות, ושידד כל סדר מערכות הטבע וחוקי המזלות, ושינה מנהגו של עולם וטבעו, כי כל זה יורה שיש לעולם אלוך מחדשו ויועד ומשגיח ויכול (לשון הרמב"ן שם), ונעשה בזה ביטול לכל הדעות הרעות של קליפת מצרים, וכמ"ש שם כסדר בענין המכות שהם באים 'למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ' (שם ח, יח), 'למען תדע כי לה' הארץ' (שם ט, כט). כי ע"י הניסים והנפלאות ושינוי מערכות הטבע שעשה הקב"ה בעת שהוציאנו ממצרים בזה נתגלה לכל באי עולם אמיתות מציאותו יתברך וגודל יכולתו יתברך והשגחתו וכו', ולא היה מקום להכחיש על זה, שהרי נראה בעליל כי יש מנהיג לעולם, שפועל ועושה בו כרצונו.

ונמצא כי ע"י העשר מכות והאותות והמופתים של יציאת מצרים, שבכוחם נתאמתה ההתגלות הבאה מצד מעשה בראשית, התבטלה הדעה הכוזבה שרצתה להעלים ולהסתיר על הגילוי אלוקות הבאה מצד העשרה מאמרות של מעשה בראשית, ואחרי גילויים האלו כבר אין מקום להכחיש ולכפור במי שאמר והיה העולם, כי נתאמתה לנו מציאותו ע"י הניסים והנפלאות שהראה לנו יתברך בעת הוצאתנו ממצרים.

ג.

עֲדָב יִקָּר אַחְסַנְיָתָה: הַתְּעֵלוֹת כָּל־יִשְׂרָאֵל לַמַּעֲלַת ה'אָדָם' בַּמֶּתֶן תּוֹרָה

שהוא כללות ו' מידות דו"א - נקראת תורה (וזה"ק ח"ג רנו:), וכמו כן יעקב אבינו שהוא כנגד מדת התפארת הוא עמוד התורה (ראה וז"ח פר' חוקת), ועד"ז איתא בגמ' (ברכות נח.) 'והתפארת זו מתן תורה', ונמצא כי ההכרה בהקב"ה הבאה ע"י מתן תורה, שהוא באופן פנישת פנים בפנים, היא מצד מדרגת ז"א - כללות של ו' מידות. והנה בחי' התפארת מכונה בשם 'אדם' כדכתיב (ישעיה מד, יג) 'כתפארת אדם', והיינו ה'אדם' העליון, ועד"ז איתא בוזה"ק (ח"ב קעה.) 'שבחי' ז"א מכונה בשם 'אדם', וכן רואים שיעקב אבינו שהוא מכוון למדת התפארת, וזהו אל שלימות מדרגת האדם, כי 'שופריה דיעקב הוא מעין שופריה דאדם הראשון' (כ"ב נח.), והוא מרכבה לאדם העליון, בחי' ז"א.

דרגות 'מלכות' מכונה בשם 'בהמה'

ומאידך מדת המלכות מכונה בשם 'בהמה' (וזה"ק שם). וכן בארבעת המילויים שישנם לשם הוי"ה ב"ה שהם בגימטריא ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, והם מכוונים כנגד הדי' אותיות של שם הוי"ה (ע"ש שער א ענף ה), הרי נמצא כי כנגד אות ה' של שם הוי"ה, בחי' ז"א, הוא מילוי מ"ה שהוא בגימטריא 'אדם', והמילוי שכנגד ה' תתאה של שם הוי"ה, בחי' מלכות, הוא מילוי ב"ן שהוא בגימטריא 'בהמה', הרי כי ז"א ומלכות הם בחי' 'אדם' ו'בהמה'.

קרוב העומר בא ממאכל בהמה, כדרגת ההכרה של ניסי יציאת מצרים

ומעתה יבואר ביותר למה בחג הפסח זמן יציאת

ניסי יציאת מצרים גרמו זיכרון אל הבריאה שתאה ראוייה לקבל הגילוי של 'פנים בפנים'

ורק אחר שנדחו הסתר והעלמה שישנה על הגילוי של מעשה בראשית של קליפת מצרים, אשר בכך נודרך העולם מהקליפות המכסות ומסתירים על דרגת גילוי אלוקות זה, הנה מעתה יכול העולם לקבל את מדרגת הגילוי הנפלא של מתן תורה, שהיא התגלות אלוקות באופן פנים בפנים.

הגילוי של יציאת מצרים הוא ממוצע בין דרגת מעשה בראשית לבין מדרגת מתן תורה

וביתר עומק נאמר, שלא באו כל האותות והמופתים של יציאת מצרים רק בכדי לברר ולתקן את מדרגת הגילוי של מעשה בראשית, ולהסיר הקליפות המעלימים ומכסים על האלוקות המתגלה ע"י העשרה מאמרות. כי לאמיתו של דבר אף לא היה שייך להעלים על הגילוי של מעשה בראשית, עכ"ז עדיין היה מן הצורך להקדים את ההתגלות ש"ע" הניסים והנפלאות של יציאת מצרים קודם הגילוי הנפלא של שעת מתן תורה.

והטעם בזה, כי מאחר שמדרגת ההתגלות של פנים בפנים הוא גילוי נפלא ביותר לאין ערוך לעומת הגילוי של מעשה בראשית, הנה בכדי לעלות ולהגיע לדרגה זו של מתן תורה, יש צורך שיהיה איהו ממוצע בין שתי המדרגות, כי א' אפשר לבוא בפעם אחת ממדרגת מעשה בראשית למדרגת הגילוי של פנים בפנים. ועל כך באו כל האותות והמופתים של יציאת מצרים, והם משמשים כממוצע ומעבר בין שתי בחינות אלו של גילוי אלוקות בעולם. ורק לאחר הופעת גודל התגלות אלוקות ע"י האותות והמופתים של יציאת מצרים, מעתה מוכנת ומזומנת הבריאה לקבל בתוכה הגילוי הנפלא ביותר של 'פנים בפנים' דיבר ה' עמכם'.

נקודות:

לאחר מתן תורה קיבלה כל הבריאה משמעות חדשה, משמעות עמוקה ונעלית יותר. והיינו, שמעתה אין העולם משמש רק כהוכחה על מציאותו יתברך שאמר והיה העולם, שהרי לאחר הגילוי של פנים בפנים כבר אין צריכים הוכחות וראיות על אמיתות מציאות הקב"ה, כי נתגלה הקב"ה בכבודו ובעצמו לעיני כל העולם

מאחר שמדרגת ההתגלות של פנים בפנים הוא גילוי נפלא ביותר לאין ערוך לעומת הגילוי של מעשה בראשית, הנה בכדי לעלות ולהגיע לדרגה זו של מתן תורה, יש צורך שיהיה איזה ממוצע בין שתי המדרגות, כי אי אפשר לבוא בפעם אחת למדרגת הגילוי של פנים בפנים. ועל כך באו כל האותות והמופתים של יציאת מצרים, והם משמשים כממוצע ומעבר בין שתי בחינות אלו

שתי הלחם הן ממאכל אדם, כדרגת התגלות 'פנים בפנים' של מתן תורה

אמנם בחג השבועות זמן מתן תורתנו, שבו נתגלה הקב"ה לעמו ישראל פנים בפנים ב'עשרת הדברות', והיא התגלות אלוקות הבאה מצד בחי' זעיר אנופי,

התורה הק' היא בדרגת תפארת ומכונה בשם 'אדם' ולמעלה מזה הוא דרגת 'זעיר אנופי' - כללות של ו' מידות, שהוא ענין התורה כנודע (ראה לדוגמא פרע"ח שער התפילה פ"ה ועוד), וכן מצינו כי מדת התפארת -

ונמצא שבשעת מתן תורה 'תואר כלה מאד נתעלה', ומדת המלכות שהיא המקור והשורש לענין מעשה בראשית, מאירה כמו דרגת קוב"ה, והיינו שהאלוקות שבבחי' קוב"ה האירה בתוך הבריאה עצמה, וכל מעשה בראשית נתעלו להיות כלי לגילוי האלוקות של בחי' קוב"ה, ובזה נתעלתה הירח (שכינה) להיות מאירה כמו השמש (קוב"ה) עצמו, ושניהם הם באותה דרגה ובהשוואה כאחת

~

ומטעם זה המנהג להיות נייעורים כל הלילה בחג השבועות ועוסקים בתורה כי בו מאיר הלילה כמו היום ממש, בחי' 'לילה כיום יאיר', כי אור הירח מתעלה להאיר כמו אור השמש, משתמשים בכתר אחד

'אדם', מקריבים בו שתי הלחם מן החטים דייקא שהוא מאכל אדם. כי בשעת מתן תורה נתעלו ישראל מדרגת בהמה לדרגת אדם, והיינו שזכו להכרה והשגה בהקב"ה

על פי מדרגת והשגת האדם השלם שזוכה להכיר את בוראו מקורבו, ואין צריך להוכיח לו את אמיתת מציאות הקב"ה באמצעות הוכחות וראיות. ולכן מקריבים אז

ד.

בְּמִיתֵי לִי נְהוּרָא: השתוות אור החמה ואור הלבנה בחג השבועות

קוב"ה, הרי אין אור האלוקות שבבחי' 'שכינה' מאיר כמו האור אין סוף שבדרגת 'קוב"ה', ואין נראית וניכרת בהדיא החיות האלוקית המתלבשת בתוך כל העולמות, עד שיש מקום ג"כ להכחיש ולכפור ח"ו בכך שכל העולמות נבראו ע"י הבורא ית"ש, והיה אפשר לפרעה לומר 'מי ה' אשר אשמע בקולו' כנ"ל. וזהו ענין מיעוט הירח, כלומר שנעשה איזה פגם ח"ו בגילוי האלוקות המתלבש בתוך העולמות להחיותם. וזה סוד גלות השכינה, שבחי' אלוקות המהווה ומחיה כל העולמות, איננו נראה וניכר בגלוי לכל באי עולם. וכל זה משתלשל מענין מיעוט הירח, והיינו מה שאין הירח - שכינה, מאירה כמו דרגת השמש - קוב"ה.

שלימות התיקון ע"ז יהיה לעתיד לבוא - אור הלבנה כאור החמה'

ושלימות התיקון בזה יהיה לעתיד לבוא כאשר יהיה 'אור הלבנה כאור החמה' (ישעיה ל, כו), והיינו שכל העולמות - שחיותם הוא ע"י מדת המלכות - 'לבנה', יאירו באור האלקי המחיה אותם כמו שהוא מאיר למעלה מהעולמות בבחי' קוב"ה - 'חמה', בלא העלמה והסתרה כלל, ואזי יתעלו כל מעשה בראשית התלויים במדת המלכות אל דרגת קוב"ה, והוא ענין 'יהוד קוב"ה ושכינתיה'.

בליל התקדש חג היא זמן של 'סיהרא באשלמותא', כי נתקן הפגם שנעשה במאור הירח

והנה יציאת מצרים היתה בט"ו בניסן, שהוא אמצע החודש בזמן סיהרא באשלמותא (ע"ז שער לו פ"ב בשם הוזה"ק), שאין נראה אז פגם במאור הירח. כי נודע שבלייל פסח ישנה עלייה גדולה למדת המלכות, והיא מאירה כמעט באותה דרגה כמו השמש, והיינו לומר כי ענין האמונה מאירה אז כמו הדעת (ואכהמ"ב). כי הרי בשעת יציאת מצרים נתגלה בכל העולם כי אין כה' אלקינו והוא לבדו בורא ומנהיג כל העולמות, ובכך נעשה תיקון להעלמה ולהסתרה על האלוקות שגרמה טומאת מצרים כנ"ל, נמצא כי אז היתה הירח שהיא המלכות מאירה בלא פגם, כי כבר לא היה מקום להכחיש ולהעלים על הגילוי אלוקות הבא מצד מעשה בראשית, וממילא היתה המלכות עומדת מלאה בלא פגם. וזהו ענין עליית המלכות בלייל פסח, זמן יציאת מצרים, שהסיהרא הוא באשלמותא בלא שום פגם של העלמה וכפירה מצד קליפת מצרים.

בכל זאת אין היא עומדת בשוה ממש למאור השמש, ועדיין היא בבחי' 'מיעוט'

אך בכל זאת אין דרגה זו של סיהרא באשלמותא בלייל פסח כמו דרגת אור השמש ממש, שהרי עם כל זה שאין בה פגם הבא מצד הקליפות המכסים אותה, מ"מ עדיין אינה מאירה כמו השמש, שהרי היא עדיין המאור הקטן, ועדיין יש בה מיעוט הירח. ונמצא שהגם שבלייל פסח ישנה איזו הארה מבחי' אור הלבנה כאור החמה שהוא ענין 'לילה כיום יאיר' כנודע (וזה"ק ח"ב לח). אבל מ"מ עדיין אין הארה זו בשלימות, כי עדיין אינו מתגלה אז אור הלבנה כמו אור החמה ממש, וא"כ עדיין אין זה בבחי' 'כתר אחד'.

'שמש' מרמז לבחי' ז"א - קוב"ה, ו'ירח' רומזת למידת המלכות - שכינתיה

והנה שני המאורות המאירים בעולם, המאור הגדול והמאור הקטן, רמוזים ג"כ לקוב"ה ושכינתיה, כדאיתא בזה"ק (ח"ג יב). 'אין שמשא אלא קוב"ה דכתיב (תהלים פד, יב) כי שמש ומגן ה' אלקים, ולית סיהרא אלא כנסת ישראל דכתיב (ישעיה ס, כ) וירחך לא יאסף', הרי כי שני המאורות השמש והירח הם מרכבה לז"א ומלכות. וכדרך שהשמש הוא מקור השפע, והוא מזריח אורו אל הלבנה, ואילו היא אין לה אור מעצמה כי אם מה שהיא מקבלת מן השמש, כן הדבר למעלה, כי מדת המלכות, השכינה הק', לית לה מגרמה כלום, והיא מקבלת כל אורה ושפעה מקוב"ה המשפיע אליה אור ושפע.

בתחילת הבריאה היתה אור הלבנה מאירה כאור החמה

ואמרו ז"ל (חולין ס): כי מתחילה נבראו שני המאורות גדולים ושונים, כדכתיב (בראשית א, טו) 'וישע אלקים את שני המאורות הגדולים, וקיסרגה הלבנה באמרה לפני הקב"ה 'אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד', אזי אמר לה הקב"ה 'לכי ומעטי את עצמך', ואזי נתמעטה הלבנה ונעשת מאור הקטן כדכתיב (שם) 'את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה', ומאז אין הירח שוה במדרגתה אל השמש, אינה מאירה כמו אור השמש, אלא היא בבחי' מיעוט.

פגם מיעוט הירח היא שורש לכל הפגמים והחטאים שבעולם

והנה פגם זה שהוא ענין 'מיעוט הירח', הוא השורש לכל הפגמים והחטאים הנעשים בעולם, שכולם נמשכים מפגם זה של מיעוט הירח. עד שאמר הקב"ה בעצמו 'הביאו עלי כפרה שמיעטתי את הירח', שהוא ענין שעיר דראש חודש שנאמר בו 'חטאת לה' (במדבר כח, טו; חולין שם). כי חטאת זו הינה כפרה על שורש כל החטאים הנמשכים ממה שנמעטה הלבנה בשעת ימי בראשית.

כאשר האירה הלבנה כמו השמש היה נמוע להכחיש את האלוקות שבה

וע"פ האמור לעיל יתבאר היטב ענין פגם זה שנעשה בירח - שענינה ירדת מדת המלכות. כי הנה מתחילה נבראו השמש והירח באופן של 'שני המאורות הגדולים', והיינו שהלבנה שהיא מרכבה אל מדת המלכות מקור חיות כל העולמות, היתה מאירה בשוה ממש כמו השמש שהוא בחי' קוב"ה, ולא היתה שום הסתרה והעלמה על חיות האלוקות שבעולמות הגשמיים, אלא היתה הכרה ברורה בדרגת האלוקות המהווה ומחיה כל העולמות - באותו מדרגה גבוהה וגלוי כמו בבחי' קוב"ה, שהוא האלוקות שלמעלה מכל העולמות. ואדרבה, ע"י העולמות היתה ניכרת דרגה נוספת בענין התגלות אלוקות, שהוא ענין 'יהודא תתא', פירוש, בחי' אלוקות המתלבש בתוך כלים. ועכ"פ בוודאי לא היו העולמות משמשים כהסתר והעלם על האלוקות המחיה אותם.

'מיעוט הירח' - שאין ניכר ונראה בהדיא שהקב"ה מחיה כל העולמות

אמנם מעת שנפלה הלבנה מדרגתה, ונעשה מיעוט הירח, ומעתה אין המלכות באותה דרגה נעלה כמו

את הלחם - שהוא עיקר מאכל האדם - מן החטים, לרמוז על מדרגת החיות של ישראל, שזכו למדרגת 'אדם' הנכונה בשעת מתן תורה.

אחר ההתגלות הנפלאה של 'פנים בפנים' נתעלתה כל הבריאה

אמנם בחג השבועות זמן מתן תורתנו שבו נתגלה הקב"ה בעולם באופן פנים בפנים, אז נעשה התיקון של מיעוט הירח בשלימות. כי כאשר נתגלה הקב"ה בענין כבודו ללמד לעמו תורה ומצוות, אזי נתעלו כל מעשה בראשית בעליה גדולה ועצומה ממה שהיתה מקודם, והבריאה אינה משמשת עוד רק כהוכחה וראיה על מציאות הקב"ה שאמר והיה העולם, אלא מעתה היא משמשת ככלי לגילוי הנפלא שהיה בשעת מתן תורה, שהיא התגלות אלוקות הבא מצד בחי' קוב"ה, כי הקב"ה שנתגלה לנו בהר סיני שורה על הבריאה כולה והיא נעשית מרכבה אליו יתברך להיות השראת השכינה בתוכה. ומאז ואילך נתהפכה כל הבריאה למקום קיום התרי"ג מצוות באופן של מצווה ועושה, שמקיימים אותם ע"י דברים ועניינים גשמיים, תפילין גשמיים וטלית גשמית וכדומה, ונמצא כי הבריאה משמשת עתה ככלי אל התורה והמצוות שהם בדרגת פנים בפנים של מתן תורה. ומעתה הנה התורה שקדמה לעולם (שבת פח), והיינו בחי' אלוקות שלמעלה מכל העולמות, היא מאירה בתוך עצמיות העולם החומרי ממש.

בחג השבועות משתמשים 'שני מלכים בכתר אחד'

ונמצא שבשעת מתן תורה 'תואר כלה מאד נתעלה', ומדת המלכות שהיא המקור והשורש לענין מעשה בראשית, מאירה כמו דרגת קוב"ה, והיינו שהאלוקות שבבחי' קוב"ה האירה בתוך הבריאה עצמה, וכל מעשה בראשית נתעלו להיות כלי לגילוי האלוקות של בחי' קוב"ה, ובזה נתעלתה הירח (שכינה) להיות מאירה כמו השמש (קוב"ה) עצמו, ושניהם הם באותה דרגה ובהשוואה כאחת, בבחי' 'שני מלכים בכתר אחד'.

וזהו מדרגת חג השבועות זמן מתן תורתנו שבו מתעלה מדת המלכות אל מדרגת ז"א, ואור הלבנה מאיר כאור החמה, ושני מלכים משתמשים בכתר אחד (ראה שעה"כ ענין חג השבועות דרוש א. א. סידור ר' קאפלי כוננת חג השבועות). וכמו כן נודע הרמז (אמרי נועם לחג השבועות ד"ה וביום הביכורים) כי שני פעמים 'מלך' עם פעם אחת 'כתר' עולה 'חג השבועות' לרמוז ששני מלכים מתאחדים בכתר אחד, כי ע"י הגילוי שבשעת מתן תורה נתעלו כל מעשה בראשית אל מדרגת התורה להיות כלי אליה, והרי זה ממש 'יום חתונתו' כדרשת חז"ל (תענית כט), כי הוא יהוד קוב"ה ושכינתיה בשלימות.

המנהג להיות נייעור בלייל שבועות ולעסוק אז בתורה - בחי' 'לילה כיום יאיר'

ומטעם זה המנהג להיות נייעורים כל הלילה בחג השבועות ועוסקים בתורה (מג"א ריש ס' תצ בשם הוזה"ק ח"א ת. ח"ג צז), הגם שלילה זמן שינה הוא שהרי 'לא איברי ליליא אלא לשינתא' (עירובין סה), שונה הוא חג השבועות, כי בו מאיר הלילה כמו היום ממש, בחי' 'לילה כיום יאיר' (ע"פ תהלים קלט, יב). כי אור הירח מתעלה להאיר כמו אור השמש, ושני מלכים משתמשים בכתר אחד. ולכן עוסקים אז בתורה אפילו בלילה כמו ביום, כי מצד התורה 'לא איברי לילה אלא לגירסא', כי הם חיינו ואורן ימינו ובהם נהנה יומם ולילה. ומכיון שבדרגה זו לא שיך להכחיש ולהתעלם, על כן אהבתו ואמונתו לא תסור מעמנו לעולמים, אמן.

א.

אור השמש המיוחד ביום מתן תורה

ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר (שמות י"ט, טו).

אי בווה"ק (ח"ב פא.) כי בוקר זה של חג השבועות נאמר עליו הפסוק 'וכאור בקר יורה שמש בוקר לא עבות' (ש"ב כג, ה), שהאיר השמש בלי סיכוך עננים, והיינו שהאיר אור החסד בעולם בלי הסתר עיניו.

יש לבאר זאת על פי דברי חז"ל (יובא ג.) 'תניא הנעלבים ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושינן מאהבה ושמחין ביסורין, עליהן הכתוב אומר (שופטים ה, לא) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'. והנה אמרו חז"ל בבבליהא דקנין תורה (אבות פ"ו מ"ב) 'אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת **אוי להם לבית מעלבוניה של תורה**', כי התורה עלובה מאד מיום שניתנה לבני אדם בעולם הזה, כי אין בני העולם מבינים כנכון על רום ערכה, ואין מכבדים אותה כראוי לה. נמצא שהתורה מיום נתינתה הוא בבחי' **'נעלבים'**, וע"כ מתגלה אור התורה ביותר בחי' **'כצאת השמש בגבורתו'**, והוא הבוקר לא עבות של יום מתן תורה.

ולבאר קצת את הענין בזה, י"ל כי הנה הנעלבים יש להם בושת פנים, והוא ענין סילוק אור הפנים ע"י העלבוני, כמו שאמרו חז"ל (ב"ב נ"ג) 'דאזיל סומקא ואתי חיזורא'. ואם מקבלים סילוק זה של אור הפנים באהבה, אזי זוכים על ידי זה לאור נעלה יותר, שהוא בחי' **'כצאת השמש בגבורתו'** הדיינו אור הפנים במדרגה עליונה. ואז נתגלה למפרע כי כל ההסתלקות שהיתה, **לא באה אלא כדי שיוכח לאור החדש הזה**. והוא גם ענין מה שהתורה סובלת את עלבוניה בכל הדורות, שהוא בכדי שעל ידי זה תזכה **להתגלות אורה בבחי' נעלית יותר**, שבוה נזכה לעתיד לבא בעת גילוי סוד טעמיה ומסתרי צפונותיה של התורה (רש"י שה"ש א, א).

ב.

כלל ישראל לעליונותם לקבל את התורה דלעתיד לבא

היום הזה ראינו כי ידבר אלוקים את האדם וחי וגו' אם יוספיס אנחנו לשמוע את קול ה' אלקינו עוד ומתנו (דברים ה, כא-כג).

שני פסוקים אלו נראה בהם סתירה מפורשת, שהרי קודם הם אומרים כי ראו שאפילו שדיבר איתם ה' עדיין הם בחיים, ותיכף הם ממשיכים ואומרים כי אם ישמעו עוד את קול ה' ימותו.

וי"ל כי ישנם שני חלקים בתורה, חלק אחד הוא מה שכבר נתגלה בפירוש בשעת המעמד הנבחר בהר סיני, והם כל תרי"ג המצוות ופירושהיהן הנגלות לנו ולבנינו שניתנו לנו להדריא על ידי משה רבינו. **אכן יש את נמימות התורה שהתגלה לעתיד לבא**, כמו שכתוב על זמן העתיד (ישעיה א, ט) תורה מאתני תצא, וכמו שכתב רש"י בשיר השירים על הפסוק 'ישקני מנשיקות פיהו' (שה"ש א, א) 'וז"ל על שם שנתן להם תורתו ודיבר עמהם פנים אל פנים וכו', ומובטחים מאתו להופיע עוד עליהם לבאר להם סוד טעמיה ומסתרי צפונותיה, ומחלים פניו לקיים דברו, והוא ישקני מנשיקות פיהו'. ובודאי **כי כל חלקי התורה ניתנו למשה רבינו מסיני**, אבל סודות התורה לא ניתנו עדיין בהתגלותם השלימה, והוא יהיה רק בגילוי התורה דלעתיד.

ויש לומר כי שני חלקים אלו בתורה הם כנגד המדות יסוד ומלכות, והתורה שכבר נתגלתה היא בחי' 'מלכות' שהיא בחי' התגלות, ואילו סודות התורה הם בחי' 'יסוד' המורה על 'יסוד' זה עדיין לא נתגלה בשלימות. והנה נרמז בפסוק (ישעיה ב, ג) 'כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים', וכידוע כי 'ציון' הוא בני' **'יוסף'** שהוא בחי' יסוד, והוא שאמר עליו כי **מציון תצא תורה**, שעוד עתידה התורה לצאת מבחי' ציון. ואילו דבר ה' שכבר ניתן לנו הוא **'מירושלים'**, היינו מבחי' מדת המלכות המכונה ירושלים.

ולפי זה יש לבאר את דברי כלל ישראל, כי על התורה שכבר נתגלתה אמרו 'היום הזה ראינו כי ידבר אלוקים את האדם וחי', שכן 'היום' מורה על הבחי' שיש בה גילוי כיום הזה, וכן הזכיר את דבר ה' שהוא בחי' מדת המלכות כמו שכתוב (קהלת ה, ד) 'באשר דבר מלך שלטון' [וגם שם אלקיים"ם שהזכירו מכוון למדת המלכות, ואכמ"ל], ולפיכך יכול האדם להישאר בחייו עם

גילוי התורה, לפי שהיא בחי' נגלות התורה שכבר התגלו בעולם הזה. אבל טענה **אם יוספיס אנחנו לשמוע את קול אלקינו עוד ומתנו**, שאם יתגלה להם גם בחי' התורה דלעתיד שהוא בחי' יוסף אזי לא יוכלו שאתו ולהישאר בחיים, והוא שאמרו 'וספיס' לרמוז על בחי' יוסף, ואמרו 'עוד ומתנו' שהתיבה 'עוד' הוא בני' 'יסוד' ואילו 'מתנו' הוא בני' 'מלכות', והיינו שאמרו שאם יצורף 'עוד' אל 'מתנו' בני' החיבור שיהיה בחי' 'יסוד ומלכות', אזי לא יוכלו לשאת זאת לפי המצב בעולם הזה.

היו למשה רבינו טענות על כך, ואמר להם 'התשתם את כחי כנקבה' (רש"י דברים ה, כד) לפי שרצו לקבל רק ממדת המלכות שהיא בחי' נקבה, ולא רצו להתעלות במסירות נפש לקבלת התורה דלעתיד בבחי' זכר. ובאמת מבוואר בווה"ק (ח"ג רסא.) כי אילו היו מקבלים את התורה בבחי' נעלית זו, אזי לא היו באים לידי מיתה לעולם, ולפי המבואר אתי שפיר, שהרי היו מאבדים את חיותם במסירות נפש כדי לזכות לתורה גבוהה זו, ואז היתה חיותם מתחדשת בבחי' תחיית המתים.

ג.

התורה היא עצם יצירת האדם

אתה נגלית בענין כבודך על עם קדשך להדבר עמם (ברכת שופרות מוסף ראש השנה).

הנה יש להתבונן בגודל השיבות המעמד של מתן תורתנו הק' מזה שבכל שנה ושנה ביום ראש השנה **אנו מזכירים אותו בתפילתינו, באריכות גדולה ובלשונות נלהבים**. כי ראש השנה הוא יום יצירת האדם בששת ימי בראשית, ולכן הוא היום שבו חוור הקב"ה ומהדש את יצירת האדם. וכמו שנאמר על שעת היצירה הראשונה שטענו המלאכים 'מה אנושי כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו' (תהלים ה, ה), שאין יצירת האדם כדאי ח"ו. וכך חוזרים המקטרגים וטוענים מדי שנה, שאין כדאי הדבר שיחזור הקב"ה ויחדש את יצירת האדם בשנה זו, והם מביאים עמם לראיות והוכחות את כל הטאז ועוונות בני האדם שעשו במשך כל השנה ר"ל, **וכל עבודתנו בימי ראש השנה הוא לעורר כביכול את הרצון העליון, שיחזור הקב"ה ויחדש את יצירת האדם באהבה ורצון**, ולכן אנו מזכירים זכות מעמד הר סיני, שנבאתה שעה הגיע העולם למדרגת שלימות כמעט כמו בעת התיקון השלם לעתיד לבא. ומזכירים אותו באריכות נפלאה, כדי לעורר את זכותו, שיחזור הקב"ה ויחדש את בריאת האדם אשר יכול להגיע למעמד גדול כזה.

ויש להוסיף עומק בזה הענין. כי הנה באמת מצאנו שני ענייני קטרוג של המלאכים [הנוכחים יחד באותו הפרק בתהילים], האחד הוא הקטרוג והשני על **עצם יצירת האדם** 'מה אנושי כי תפקדנו' וגו' (שם), הנוכח הוא מה שטענו המלאכים על נתינת התורה לבני האדם ואמרו 'תנה הוודך על השמים' (שם, ג), שאין התורה ראויה להינתן לבני אדם קרוצי חומר בזה העולם. והנה הקטרוג על יצירת האדם חוזר ושנה מדי שנה כנוכר, שהוא כל ענין עסק הכנעת הקטרוגים ביום הדין הגדול בראש השנה, נגד המלאכים המקטרגים על יצירת האדם כמו שנתבאר. ואילו הקטרוג שהיה בשעת מתן תורה שלא לתת לנו את התורה, **אין אנו מוצאים שיש איזה דיון וקטרוג החוזר ושנה מדי שנה אם לתת לנו את התורה אם לאו**, ואין עוסקים בכלל בהכנעת הקטרוג על מתן תורה כלל, וצריך ביאור מה נשתנו קטרוגים אלו זה מזה.

אכן באמת אמרו, כי התשובה על קטרוג המלאכים כנגד מתן תורה הוא **שהתורה לא בשמים היא** (דברים ל, יב) ואין התורה שייכת אל המלאכים כלל, וכענין מה שהזכירו חז"ל (שבת פ"ח) שאמר להם משה רבינו כי כל התורה מדברת על הדברים שאירעו לבני ישראל בעולם הזה, וכל ציוויה ואזהרותיה של התורה הם על ענייני העולם הזה, וכונת הדברים היא שאין התורה שייכת כלל לעולם המלאכים, ובודאי כל עניינה היא לרדת לבני ישראל המקיימים את רצון ה' בזה העולם דוקא. ולפיכך **אין צריכים שוב למתקן הקטרוג כי משה השיב להם כנוכח, ושבו אין כל מקום לקטרוגם**.

מה שאין כן הקטרוג שיש בראש השנה, שהוא הקטרוג על

יצירת האדם כנ"ל, אמר הכתוב עליו (איוב א, ו) 'ויבואו בני האלקים להתניע ב' ה' ויבא גם השטן בתוכם', ומבוואר בווה"ק (ח"ב לב.) כי קטרוג זה נחשב 'על ה' ודאי', כי בזה הקטרוג באים המלאכים לדון על כל התכלית שרצה הקב"ה בענין הבריאה, אשר תכלית זו תלויה ביצירת האדם. והם טוענים כי אי אפשר להעמיד את כל הבריאה שתישאר תלויה במעשה בני האדם, ולא מיוסדת על הנחת רוח המתעוררת ממעשיהם, שהרי האדם הוא חוטא ובעל עוונות ח"ו, **ואם כן יש לבטל את כל הענין ה'אדם' אשר הבריאה תלויה במעשיו**. וכנגד קטרוג זה אין את הביטול הקיים כנגד הקטרוג שלעומת התורה, כי אכן כל ענין התורה הוא לרדת לזה העולם כנ"ל. אבל על יצירת האדם יש דיון בכל שנה ושנה, והמקטרגים טוענים בכל פעם מחדש כי אי אפשר יותר לחדש את ענין ה'אדם', ולכן צריכים להתעסק עמם ולבטל את קטרוגם בכל שנה ושנה. ונמצא כי **נשתנה הקטרוג שיש על ה'אדם' מן הקטרוג שהיה על התורה**, שזו האחרונה כבר נתבטלה והיתה כמי שאינה, ואילו הקטרוג על האדם חוזר ונעורר בכל שנה.

ובזה באה העבודה לקשר את יצירת האדם עם מתן תורה, באופן שיתגלה כי אין יצירת האדם מציאות לעצמו, שהיא 'אדם' אשר מקבל את התורה ולומדה ומקיימה, אלא כל עצם יצירת האדם אינה אלא בריאה של 'מקבל תורה'. וכאשר יתגלה כי אין האדם אלא התורה, הרי כשם שכבר אין קטרוג על נתינת התורה בעולם הזה, שהרי כל מציאות התורה ותכליתה היא דוקא לרדת לזה העולם, כך כבר לא יהיה קטרוג על יצירת האדם, שהרי בודאי צריך להיות אדם בעולם המקבל את התורה ומקיימה למען תכלית נתינת התורה. והוא עומק ענין העסק הגדול שעושים בראש השנה מענין מתן תורה, כי אנו רוצים לגלות את גודל התקשורתנו בענין מתן תורה, באופן שכל יצירת האדם אינה אלא חלק מענין מתן תורה, ועל ידי זה יתבטלו כל הקטרוגים על היצירה כמו שנתבטלו הקטרוגים על נתינת התורה. ונמצא כי הזכרת מתן תורה ביום ראש השנה מגלה לנו עומק גדול בענין מתן תורה, באופן שמתגלה כי כלל ישראל והתורה הם ענין אחד ממש.

ד.

שתים הלחם בחי' לחמי תודה

ממושבותיכם תביאו להם תנופה שתים, שני עשרנים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים לה' (ויקרא כג, יז).

הנה מלבד שתי הלחם שבחג השבועות שבהם הביאו חמץ לבית המקדש, לא הביאו כלל חמץ בכל הקרבנות, מלבד קרבן תודה שבו היו עשרה לחמי חמץ. **ויש לומר כי גם שתי הלחם שבהם מביאים חמץ**, הם כענין 'להגיש תודה' שכלל ישראל מביאים על מתן תורה.

ויש לומר כי כמה צריכים להודות על כל טובה וטובה, הרי שעל נתינת התורה צריכים להודות ביותר. כי מתן תורה הוא המתנה הגדולה ביותר ששייך להיות, ולכן אין אנו מספיקים להודות עליה. והתלמיד חכם שעוסק בתורה, צריך להיות כל ימיו מכיר בטובתו של מקום. ולכן כאשר הכתוב מונון על כלל ישראל שהם צריכים להכיר טובה להקב"ה על כל מה שעשה עמם, אמר הכתוב (דברים לב, ו) 'להל' נתגמלו זאת עם נבל ולא חכם', ומתרגם אונקלוס **'עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו'**, והטענה עליהם היא לפי שבקבלו את התורה, ועל ידי זה היו צריכים להיות מכירי טובה מביאים חמץ הגדול ביותר.

והנה הכתוב מנחה את מי שאינו מכיר טובה בשם 'נבל', והוא מה שמצינו נבל הכרמלי שלא הכיר טובה לדוד המלך על אשר שמרו נעריו על צאנו, וכך אמרה אביגיל אשתו עליו אל דוד 'כי כשמו כן הוא, נבל שמו ונבלה עמו' (ש"א כה, כח), הרי כי הנבל הוא מי שאינו מכיר טובה. ואביגיל אשתו היתה הדיפה ממדתו הרעה, והוא שהיתה היא הנביאה החמישית בין שבע הנביאות שעמדו לכלל ישראל (מנלה יד), כנגד המדה החמישית מדת החוד שהיא ענין ההודאה היפה כפיות טובה. ולפי שהיתה מכירת טובה ומודה, לכן נולד לה את כלאב (ש"ב ג, ג.) שהיה תלמיד חכם עצום (ברכות ד, ט.) שע"י הכרת הטוב של תורה זוכים לתורה.

ה. תוקף ההתקשרות המתגלה דוקא בעת הגלות

יהי בשלושים שנה ברביעי בחמשה לחדש ואני בתוך הגולה על נהר נכר, ופתחו השמים ואראה מראות אלקים (הפסוקים של חג השבועות).

יש לבאר בפשטות את הטעם למה מפתירים בחג השבועות בהפטרת המרכבה שבנבואת יחזקאל, ויש לומר כי כזה נתגלה גדול הקשר בין הקב"ה וכלל ישראל שנהיה ביום זה 'יום חתונתו זה מתן תורה' (הענין ב:).

כי חווק הקשר ותקפו מתגלה דוקא כאשר ישנם הסתרים ומניעות על הקשר, ודוקא כאשר באים לידי מעב של ריחוק, שאם אפילו אז נשמר הקשר, הרי זה אות על כך שהקשר אמין וחוק, והיא אהבה שאינה תלויה בדבר. והרי נבואה זו באה ליחזקאל בחוץ לארץ אחר שגלו ישראל ונחרב בית המקדש, והיה המצב נפול מאד, והיו נראים כלל ישראל רחוקים מאד מן ההתקשרות הגלויה שהיתה בעת שבית המקדש היה קיים [וכמבואר בזה"ק (ח"ב ב) כמה גדול היה הצער וכמה הרגישו מרוחקים באותה שעה]. וכאשר נתגלה כי אפילו במצב נמוך כזה מתגלה הקב"ה ושורה על נביאי כלל ישראל, ומגלה איך כל המרכבה נמצאת עמם בגלות, הרי זה אות שאין כמוהו על גדול ותוקף ההתקשרות שיש להקב"ה עם ננסת ישראל, שהיא אהבה שאינה בטלה עולמית (כפניו כל זה בזה"ק הני"ה). ולכן ביום חתונתו באים אנו להראות את עומק וחוק ההתקשרות שנעשתה ביום זה, ולפיכך מפתירים בהפטרה זו.

וכאשר היו אנשים מכלל ישראל שחשבו לפרוק עול תורה ומצוות מעליהם, וטענו 'עבד ששכחו רבו ואשה שגרשה בעלה, כלום יש לזה על זה כלום' (שם יחזקאל ב, א), באה אליהם תשובת הנביא (שם, כ-כא) 'העולה על רוחכם היו לא תהיה וגו' הי אני נאם ה' אלקים אם לא ביד חזקה וזרוע נטויה ובחמה שפוכה אמולך עליכם'. וכפיה זו באה גם כן מכת הקשר החוק שנהיה ביום חתונתו, וזה הוא עומק ענין כפיית החר כפיית להכריח את כלל ישראל לקבל את התורה, שהוא בא כדי ללמד שאין ההתקשרות הזאת יכולה להתבטל בשום פנים ואופן, ולכן בהכרח יצטרכו כלל ישראל לקבל עליהם את נועם עול תורה ומצוות. הרי לנו איך נתגלה בנבואת יחזקאל עומק ותוקף הקשר שנהיה בין הקב"ה וכנסת ישראל ביום מתן תורה, ולכן מפתירין שנבואה זו.

ויש להוסיף בזה עוד ענין, כי במעשה המרכבה נאמר 'אראא כעין חשמל כמראה אש בית לה סביב כמראה מנתני ולמעלה, וממראה מנתני ולמטה ראיתי כמראה אש ונהג לו סביב' (שם א, ט), ומפרש רש"י 'לא נתן רשות להתבונן במקרא זה', והוא על פי דברי חז"ל (הענין ג:). ויש לומר כי יחזקאל הנביא עצמו לא התבונן בענין זה, אלא מפר את הנבואה כמו שראוה, וכמו שיתבאר בעז"ה. הדנה אי' בזה"ק (תק"ף ג) כי בפסוק זה נרמז ענין עין הדעת טוב ורע, כי 'מתני ולמעלה' הוא בחי' הטוב ו'מתני ולמטה' הוא בחי' הרע ע"י"ש. ויש לומר כי חטא עין הדעת בא לפי שרצה האדם להתבונן ולהבין סוד הטוב והרע, ולכן נפל התעורב בדעתו הרע עם הטוב ונהיה כל הפגם. והנה מתן תורה היה תיקון לחטא עין הדעת, כמו שאמר חז"ל (שבת קטו) כי באותה שעה פסקה זוהמתן. והיינו כי בשעת מתן תורה גם נפתחו השמים והיו יכולים כלל ישראל להתעסק בהשגות עניינים עמוקים, אבל הם הבינו שיחיה כל עניינים להתקשר בהקב"ה בהתקשרות איתנה, וזה הוא למעלה מכל ההשגות. ולכן באו אז לידי תיקון של עין הדעת, כי כעת זכו להתעסק בכל הסודות שלא באופן של התבוננות, אלא עסקו בהכל באופן של התקשרות ויחוד עם הקב"ה, שהעיקר הוא ההתקשרות ולא ההתבוננות. וזה גם היה עניינו של יחזקאל הנביא בכל מראה נבואתו, וכמו שנתבאר שכל עניינו הוא לגלות את תוקף ההתקשרות בין הקב"ה וכנסת ישראל, ורק לכן גילה את כל מה שגילה כדא' בזה"ק (ח"ב ב), ולכן פתיחת נבואתו רומזת על האמונה ולא על ההשגה, כדא' בספ"ק כי ראשי התיבות ז'פיתחו ה'שמים ו'אראו מ'ראות א'לקים' הוא 'אמונה'. וזו האמונה וההתקשרות ביקשו אותה כלל ישראל בעת מתן תורה, ובוה תיקון את חטא עין הדעת ופסקה זוהמתן.

ז. שלשת קרבנות הרגלים כנגד שלש ישראל בעלותם

תיאר רבי יוסי הגלילי אומר שלש מצות נצטוו ישראל בעלותם לרגל, ראייה והגיגה ושמחה (הענין ו:).

יש לומר כי שלשה קרבנות אלו מכוונות כנגד השלש רגלים, ונפרש כי 'הגיגה' היא כנגד פסח שהוא החג הראשון, ולכן היתה בו הגיגה נוספת מלבד הגיגת הרגל והיא הגיגת י"ד, כי נתייחד הפסח בענין החגיגה. 'ראיה' היא כנגד שבועות, אשר בו זכינו לראיית פני ה' בעת המעמד הנבחר, וכן נאמר עליו היום הזה ראינו כי דבר אלקים את האדם והי' (דברים ה, כא). 'שמחה' היא כנגד חג הסוכות, שהיתה מיוחדת בשמחה יתירה על שאר הרגלים. וכמוכן כי כל הרגלים כלולים זה מזה, ולכן נוהגים ג' קרבנות אלו בשלשם.

ונמצא כי ענין ראיית הפנים בעזרה לפני ה', הוא ענין המקושר ביותר לחג השבועות, וממנו נמשך ענין זה לכל הרגלים. כי אכן בעת מעמד קבלת התורה הגיעו למדרגת 'פנים בפנים דבר ה' עמכם' (שם, ט), ומזה נהיה ענין ראיית הפנים בעזרה שנראים לפני ה' וראים כביכול את פניו, שהוא בחי' 'פנים בפנים' כמו במתן תורה. ויש להוסיף עוד, כי מזה נמשך לדורות מה שאמר חז"ל (ר"ה טו) 'חייב אדם להקביל פני רבו ברגל', והוא המשכת ענין ראיית הפנים לדורות ע"י ראיית פני רבו. והרי זה הוא ג"כ באופן של המשכה ממתן תורה, ולכן הוא בא ע"י הקבלת פני הרב המוסר את התורה לתלמידיו. ורמז יש בדבר, כי חז"ל לומדים חיוב זה מן האשה השונמת שהלכה לקבל את פני אלישע, והנה אז החיה אלישע את בנה שהוא חבקוק הנביא כידוע, והנה 'חבקוק' הוא בגי' 'ראיה', הרי שענין זה מקושר לבחי' מצות 'ראיה' כנ"ל. ולכן היה המעשה הזה בומן קציר כמו שצ"ח (פ"ב ז, ה) 'ויצא אל אביו אל הקוצרים' וגו' כי חג השבועות הוא חג הקציר.

ואפשר להוסיף בזה, כי הנה לשון הגמ' הוא 'מכלל דבחרודש ושבת איבעי לה למיול', ויש לבאר כי הזכיר 'חדוש ושבת' לרמז על שני המאורות הגדולים השמש והירח, כי שבת הוא בחי' השמש וכמו שרמזו חז"ל (הענין ח:). 'שמש בשבת צדקה לעניים', והחרודש הוא בחי' הירח כמובן. ושלימות המאורות הוא בחג השבועות שהוא בחי' שני מלכים בכתר אחד, וכידוע הרמז כי 'חג השבועות' הוא בגי' ב' פעמים 'מלך' עם 'כתר'. ויש לרמז עוד בדרך צחות על שייכות 'שבת' ו'חדוש' לחג השבועות, והוא כמה שאמר חז"ל (שבת פו) 'אמר רבא דכולי עלמא בראש חדש אתו למדבר סיני וכו' ודכילי עלמא בשבת ניתנה תורה לישראל' הרי שיש בודאי בחי' שבת וחדוש בחג השבועות.

ויש לומר כי כנגד שני ימי חג השבועות [בחול' הראשון לו' סיון כנגד בחי' השמש והוא מכוון בעיקר לתורה שכתבה, והשני בו' סיון כנגד הירח שהוא בחי' המדה השביעית והוא מכוון כנגד התורה שבעל פה] ולכן היתה קבלת התורה בו' סיון ע"י שהוסיף משה יום אחד מדעתו, שהוא בחי' תושבע"פ כידוע]. ואמרו חז"ל (כ"ב עה) 'כי פני משה כפני חמה לפני יהושע כפני לבנה', ונמצא כי היום הראשון של חג השבועות הוא בחי' משה, והיום השני הוא בחי' יהושע. והנה אליהו הנביא מכוון לתלמידו של משה רבינו (ספתי יג, ובוה"ק כ"ב), ואם כן הרי שאלישע הנביא תלמידו הוא כמו יהושע [ואכן שניהם נקראים בשם המורה על לשון 'ישועה', ואכמ"ל]. ולכן מפתירים בהפטרה של חבקוק שהחיהו אלישע ביום השני וקב".

ויש להוסיף בזה עוד, כי ענין הקבלת פני רבו מקושר דוקא עם התלמיד, ולכן נלמד מן האשה שהלכה אל אלישע שהוא בחי' התלמיד. ולכן על ידי הליכה זו בא תחיית המתים, כי הנה הרבי הוא בעל ההשגות לגבי תלמידו, ואילו התלמיד הוא מי שיש לו אמונה באור ההשגות של הרבי. והרי זו דוגמא לנשמה וגוף, שהנשמה היא בעלת ההשגות, והגוף צריך שתהיה לו אמונה באור הנשמה. והתלמיד המקבל כראוי מרבו, הוא כמו גוף המקבל את אור הנשמה בשלימות. וכאשר הגוף מקבל כראוי את אור הנשמה, אז נכנס חיות חדש לתוך הגוף שתחת גזירת המיתה, והוא בחי' תחיית המתים.

ז. תיקון מנשה המלך בהלכות בציעת הפת

ויאמר לה בעונו לעת האוכל גושי הלום ואכלת מן הלחם ותטבלת פתך בחזמין, ותשב מצד הקוצרים ויצטל לה קלי ותאכל ותשבע ותותר' (רות ב, יד).

אי' במדרש (רות ה, ו) 'ד"א גושי הלום מדבר במנשה וכו', ואכלת מן הלחם זו לחמה של מלכות, וטבלת פתך בחזמין שילכלך מעשיו בחזמין ממעשים רעים' וכו'. ויש להבין למה אמר לה בעונו על מנשה שעתידי לצאת מחלציה שילכלך מעשיו בחזמין, וכי רצה לעצור אותה בכך ח"ו.

ותירץ מ"ח הגה"צ שליט"א כי הנה איתא בגמ' (סנהדרין קב) כי רב אשי התבטא בלשון של זלוול על מנשה המלך, ונגלה לו מנשה בחלום ושאל אותו אם הוא יודע מהיכן בוצעים את הפת לברכת המוציא, ולא ידע רב אשי לענות לו, עד שלימד אותו מנשה שהוא מהיכן שהתחילה האש לשלוט בו, עיי"ש עוד. ולפי זה מבואר, כי רות היתה מתיירת מן ההשפעה הרעה שיכול להיות מנשה על זרעה, שהרי היא באה מאמות העולם והששה שזה יכול לגרום אחיזה של רע בורעה אחריה. וכדי להפסיק את דעתה אמר לה בעונו 'טבלת פתך בחזמין' שאפילו אותו נכד שיחמין את מעשיו, הרי ממנו ילמדו את הלכות בציעת הפת, ע"כ רד"פנ"ח. ויש להוסיף על כך כי זהו שאמר רש"י על 'ויצטל לה קלי' שתיבת 'ויצטל' הוא בלשון מנשה, כי 'מנשה' הוא אותיות 'מנשה', ואכן אותיות יצ"ב' הם חילוף א"ת ב"ש של אותיות מנ'ש'!. והזכיר 'קלי' כי זה היה תיקונו של מנשה שלימדו את הלכות בציעת הפת, ואמר שעצורים לבצוע את הפת מן המקום שבו נהיה קליו באש.

ויש לבאר את הענין בזה, על פי מה שאמרו חז"ל (ברכות י) כי חקייה מלך יהודה לא רצה לעסוק בפריה ורבייה, לפי שראה שעתידיים לצאת ממנו בנים שאינם טובים - הם מנשה המלך ורבשקה אחיו, עד שבא אליו ישעיה הנביא והוכיחו על כך ואמר לו 'בהדי כבשי דרחמנא למה לך, מאי דמפקדת איבעי לך למעבד, ומה דניחא קמיה קורשא בריך הוא לעביד', ואז אכן נשא אשה ונולד לו מנשה. ולא דבר רק הוא זה שנולד מנשה דוקא אחר שנאמרו לאביו דברי מוסר כאלו, כי אכן כל תיקונו של מנשה לא היה אלא על ידי אותו 'כבשי דרחמנא' שמהמתן נולד. שהרי אמרו חז"ל (סנהדרין קא) כי מדת הדין לא הסכימה שיקבלו אותו בתשובה, עד שחתר הקב"ה חתירה תחת כסא הכבוד וקבלו. והרי שעל פי כל דת ודין לא היה ראוי שיקבלו אותו, אלא מחמת הכבשי דרחמנא' שהם סודותיו הכמוסים של הקב"ה לבדו איך הוא מתקן את נשמות ישראל, מפני זה קיבל אותו הקב"ה בתשובה. והנה היה עומק גדול שהיה צריך להתגלות באותה שעה, ולכן אמר ישעיה הנביא דברי מוסר לחזקיהו 'בהדי כבשי דרחמנא למה לך', כי הוא הינו מלך ישראל אשר 'לבו לב כל העם', ולכן על ידי צוריקים להתגלות הסודות הכמוסים בלב כל ישראל, והם הם 'כבשי דרחמנא', שהם מתגלים על ידי ספר התורה המיוחד המונח בבית גניזו של המלך. ונאמר על ספר תורה זה וכתב לו את 'משנה התורה הזאת' (דברים יו, יח), לרמוז על 'משנה' שתיקונו תלוי בספר תורה גנו זה.

ומפני שכל עצמו של מנשה היה תלוי באלו הכבשי דרחמנא', לכן היה הוא מכוין את ענין בציעת הפת התלוי במקום שבו שלטה האש, כי הנה נאמר על הר סיני בעת מתן תורה 'ויעל עשנו כעשן הכבשן' (שמות יז, יח), ואי' בזה"ק (ח"ג רנב) כי זה הכבשן הוא הגומר את ביטול הפת אשר בו תלויה תחלת הבציעה, וזה הכבשן הוא בחי' 'כבשי דרחמנא' עיי"ש. [ודברים ארוכים הם, ומבו' במקו"א ענין סוד הלחם שהוא סוד עמוק, והאר"י מתפלל עליו 'גילי לן טעמי' ואכמ"ל]. נמצא כי בחי' 'כבשי דרחמנא' שהם תיקונו של מנשה, הם עצמם בחי' ההלכה שלימד מנשה שבו היתה תלויה תיקונו. וכבשן זה נתגלה בעת מתן תורה, כי הוא בחי' סודות ופנימיות התורה, שהם הספר תורה המונח בבית גני המלך, ובעת מתן תורה הופיע הקב"ה בהדרו וגילה סודות אלו לכלל ישראל, ובהם תלויים תיקונו כל נשמות ישראל לכל ידם ממנו נדה, ועתידיים סודות אלו להתגלות ע"י משיח צדקינו בבי"א.

פנים בפנים דיבר ה' עמכם: אנו בני אדם - זכינו להיפגש עם השי"ת

א. הנהיה כדבר הגדול הזה: שמענו את קול ה' המדבר עמנו

'מעמד הנבחר' - מיוחד במינו בכל העולם | כאשר שומעים את קול ה' מתעוררת תשוקה עצומה להתקרב ולהתדבק אליו ית' | רק אז מתחילים לחיות באמת | עולם שהתרחש בו מעמד כזה - כדאי לו להשי"ת להחזיקו | בכל שנה בחג השבועות חוזר ומתרחש שוב אותו המעמד | לא כל אחד מרגיש זאת בעצמו | אבל נשמתו מרגישה

ב. המקיץ נרדמים: במעמד מתן תורה העיר ה' את ישראל משינה עמוקה

קול ה'שופר' של מתן תורה מעורר את האדם מתרדמתו | אף אחד לא חושב שהוא יושן ושקוע בתרדמה | באמת אנו שקועים בתרדמה עמוקה | הוכחה לכך: אדם אינו נרעד לחיות בלא חשבון נפש | בחור מסוגל למסור את כל עבודת ה' שלו רק כדי שחבירו לא ילעג עליו | חטא עץ הדעת גרם העקמומיות באדם | חכמת המוסר מיישרת אותו

ג. חכם ונבון הגוי הגדול הזה: במתן תורה נתגלה הגדלות של בני ישראל

המלאכים אינם מבינים אותנו | הם סברו שמתן תורה תהיה באופן פחות ופשוט כמו שמדברים אל בשר ודם | למרבה הפלא: השי"ת גילה במעמד הר סיני סודות הכי נשגבים | השמיע את הוד קולו באש וקולות וברקים | גילוי של מתן תורה: אנחנו לא בגדר גוף - אנחנו בגדר נשמה | התוצאות של מתן תורה מוכיחים עד כמה המלאכים העריכו אותנו פחות מערכינו האמיתי

ד. ממדרגה למדרגה תעלנו: אל תתייאש מלהשיג את המדרגות העליונות ביותר

שנות הנעורים וימי הבחורות מסוגלים לבנות את יסודות הנפש | להעמיד את עצמו כאחד שמסוגל להשיג את כל מדרגות הצדיקים | השורש לכל המדרגות 'פנים בפנים' | זהו עולם פנימי שכביכול רואים בו את השי"ת בראיה חושית | כל המופתים שעשו הצדיקים הם כוחות גנוזים שנשמת ישראל | כל מדרגה ומופת של צדיק הוא בעצם תביעה: מדוע אתה עדיין אינך שם? | הדרך להשיג זאת: לימוד ספרי מוסר

א.

הנהיה כדבר הגדול הזה: שמענו את קול ה' המדבר עמנו

דבר כזה לא היה ולא יהיה

עומדים אנו סמוך ונראה ליום הגדול והנפלא חג השבועות - חג זמן מתן תורתנו. בחג השבועות היה המעמד הנבחר מעמד יחיד במינו בעולם! הוא 'נבחר' מכל, ממה שהיה וממה שיהיה! מעולם לא התרחש שום מעמד ומצב כזה, ועד לעתיד לבוא לא יחזור על עצמו שוב כדבר הזה. המצב והמציאות של מתן תורה היה בעולם הזה ובכל העולמות העליונים, מצב שבו 'פסקה זוהמתן' של ישראל (שבת קמו); וכמו שנאמר בפסוק (תהלים פב, ו) "אני אֲמַרְתִּי אֱלֹקִים אִמָּם וּבְנֵי עֲלִיּוֹן כְּלָכֶם", כלל ישראל זכו להתעלות כל כך עד שהגיעו למדרגה העליונה כפי שהיה אדם הראשון קודם החטא.

מזכירים כביכול למעלה הזכרונות הטובות שהיה בעת מתן תורה

וגודל המאורע של מתן תורה יש לנו ללמוד מכך שביו"ט של ראש השנה כאשר אנו מחפשים להזכיר להשי"ת את זכויותינו - שהרי זה כל ענינו של ראש השנה - כדי לעורר 'אתערותא דלתתא' שהשי"ת יחדש שוב פעם את הבריאה, ואנו עושים זאת על ידי שאנו מבטאים את גודל הנחת רוח שיש להשי"ת מהבריאה הזאת, הנה אנו מזכירים לפניו יתברך בתפילת מוסף אצל 'שופרות' את המעמד של

'מתן תורה'. כלומר: 'רבונו של עולם, הבט משמים וראה, עד כמה העולם יכול להיראות טוב, לאיזה מצב טוב ונפלא העולם יכול להגיע, עולם כזה כדאי שתצצה בקיומו'.

וכמה נפלאים הם הלשונות שתיקנו אנשי כנסת הגדולה, לשונות המבטאים את המעמד באופן נורא ונפלא: "אִתָּה נִגְלִיתָ בְּעֵינֵי כְבוֹדְךָ עַל עַם קְדוֹשְׁךָ לְדָבָר עֲמָם, מִן הַשָּׁמַיִם הַשְּׁמַעְתָּם קוֹלְךָ וְנִגְלִיתָ עֲלֵיהֶם בְּעַרְפְּלֵי טְהָרָה, גַּם כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ חָל מִפְּנֵיךָ, וּבְרִיּוֹת בְּרֵאשִׁית חֲרָדוּ מִמֶּךָ, בְּהִגְלוֹתֶיךָ מִלְּכַנּוֹ עַל הַר סִינַי, לְלַמֵּד לְעַמְּךָ תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וּתְשַׁמְעֵם אֶת הוֹד קוֹלְךָ וְדַבְּרוֹת קְדוֹשְׁךָ מִלְּהַבּוֹת אֵשׁ, בְּקוֹלוֹת וּבְרָקִים עֲלֵיהֶם נִגְלִיתָ, וּבִקְוֵל שׁוֹפֵר עֲלֵיהֶם הוֹפַעְתָּ", זה היה מעמד נורא הוד, מעמד הנבחר ממש.

שוב פעם חג השבועות - שוב פעם 'מתן תורה'

בכל שנה ושנה בבוקרו של חג השבועות חוזר ונשנה המעמד הנורא הזה! וכמו שנאמר

אור החיים

ואוֹרֵי שְׂכוֹא עַל דְּרַךְ אֲוֹרָם (צ"ר, נה, ח) אִהְיֶה מִקְלָקֶלֶת כְּשׁוֹרֵה לְהַקְדִּים הַמְּאֹחֵר, שְׁלֵכוֹת כִּי הוּא זֶה יוֹם הַמְּקוּוֶה לְצוּרָה, לְתוֹרָה, לְעוֹלָם, לְעִלְיוֹנִים, וּלְתַחְתּוֹנִים, וּמִיּוֹם הַבְּרִיאָה הַסּ יוֹשְׁעִים וּמִנְפִּיס מִתִּי יוֹצֵאוֹ צִנִּי יִשְׂרָאֵל מִדְּבַר סִינַי, לְזֶה כְּשֶׁהִגִּיעוּ שָׁמָּה לֹא עָלְרוּ כֹחַ לְסַפֵּר סֵדֶר הַדְּבָר, וְיִתְקַף קִדְמָה כְּכֹדֵעַ צְלוּמְרוּ צִיּוֹם הַזֶּה צָלוּ וּגו'

נקודות:

בחג השבועות היה המעמד הנבחר מעמד יחיד במינו בעולם! הוא 'נבחר' מכל, ממה שהיה וממה שיהיה! מעולם לא התרחש שום מעמד ומצב כזה, ועד לעתיד לבוא לא יחזור על עצמו שוב כדבר הזה. המצב והמציאות של מתן תורה היה בעולם הזה ובכל העולמות העליונים, מצב שבו 'פסקה זוהמתן' של ישראל

(דברים ה, יט): "קול גדול ולא יסף", ומפרש התרגום "קל רב ולא פסק", כלומר שהקול הגדול הזה לא נפסק, ובכל שנה ושנה חוזר שוב הקול הקדוש הזה וחוזרים שוב ומתחדשים האורות של קבלת התורה, הקולות והברקים ושאר הגילויים שהיו באותו יום, שכל אלה הם נצחיים.

ואע"פ שענין זה מתרחש גם בכל יום ויום; וכמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ו מ"ב): "בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבוניה של תורה". אבל זה ברור שביום הזה של חג השבועות, הרי זה חוזר וניעור באופן עצום ונורא ביתר שאת וביתר עז.

האור הזך של בוקר חג השבועות

הנה בספר שמואל כתיב (ש"ב כג, ד): "ויִאָדָּר בְּקָרָה יִזְרַח שֶׁמֶשׁ בְּקָרָה לֹא עִבּוֹת", דוד המלך ע"ה אומר שהשי"ת הבטיח לו שיזכה לבהירות כמו 'בוקר לא עבות', בוקר המאיר, שהשמים צחים ובהירים ללא עננים. ואיתא בזה"ק (ח"ב פ"א):

ההבוקר המאיר הזה שנקרא 'בוקר לא עבות' זהו הבוקר של חג השבועות! וכמו שנאמר (שמות יט, טז): "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיַת הַבְּקָרָה". הבוקר של חג השבועות אינו סתם עוד בוקר, בבוקר הזה מאיר 'בהירות אלוקות'. במשך כל הלילה אנחנו לא ישנים, אלא עומדים ערים וממתנינים כבר ל'בוקר' המאיר הזה.

עומק הפשט: "היום הנה ראינו", היום זכינו לראות ולהיווכח "כי ידבר אלקים את האדם", שכאשר השי"ת מדבר אל אדם, "וְחָי", רק אז הוא מתחיל באמת לחיות! עד היום חשבנו שאנחנו חיים, אבל היום נודע לנו שמעולם לא חיינו כלל! חיים בצורה ובאופן שחיינו עד היום – אינם בגדר 'חיים' כלל! ואך ורק כאשר השי"ת מדבר עם אדם, אז הוא מתחיל לחיות ואז הוא נכנס בגדר 'וְחָי' ~

וכמוכן שהיכולת הזאת - לעבור למהות אחרת של חיים - הוא בחג השבועות, וחובתינו לקבוע את המציאות הזאת – כל אחד לפי מדרגתו ובחינתו – שלאחר חג השבועות הוא יהיה בריה חדשה! וכך גם אנחנו נוכל לומר על עצמינו: "היום הנה ראינו כי ידבר אלקים את האדם וְחָי"

במתן תורה התחלנו לחיות

אחרי מתן תורה אמרו בני ישראל (דברים ה, כא): "הן הִרְאֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ אֵת כְּבוֹדוֹ וְאֵת גְּדֻלוֹ, וְאֵת קְלוֹ שִׁמְעֵנוּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ, הַיּוֹם הַזֶּה רָאִינוּ כִּי יְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת הָאָדָם וְחָי". והנה בפשטות מפרשים את הפסוק, שבני ישראל אמרו: אנו סברנו תמיד - שאם השי"ת מדבר עם אדם - הוא ימות תיכף ומיד, אך כעת אנו רואים שאנחנו שמענו את דבר ה' - ועם כל זה 'וְחָי' אנחנו כן חיים!".

אבל באמת טמונה כאן הבנה עמוקה - אשר קשורה בעומק הפשט: "היום הנה ראינו", היום זכינו לראות ולהיווכח "כי ידבר אלקים את האדם", שכאשר השי"ת מדבר אל אדם, "וְחָי", רק אז הוא מתחיל באמת לחיות! עד היום חשבנו שאנחנו חיים, אבל היום נודע לנו שמעולם לא חיינו כלל! חיים בצורה ובאופן שחיינו עד היום - אינם בגדר 'חיים' כלל! ואך ורק כאשר השי"ת מדבר עם אדם, אז הוא מתחיל לחיות ואז הוא נכנס בגדר 'וְחָי'."

כשומעים את השי"ת מדבר הנפש ממש יוצאת מתוך 'דביקות והשתוקקות'

האמת היא שזהו עומק הפשט. מפני שהיכה לך שבדרך כלל אדם מסתלק מן העולם כשהוא שומע את השי"ת מדבר, היא כמו שביאר הרמב"ן (דברים ה, כג): "שהשומע קול אלקים שעמו מקור החיים תדבק נפשו ביסודה ולא תחיה עוד חיי בשרים" - וביאור הדברים, שכאשר הנשמה מתדבקת אל השורש בכליון והשתוקקות אל השי"ת! היא אינה יכולה לחזור יותר אל הגוף! אדם זה כבר אינו מסוגל לחיות כפי שהיה חי עד עכשיו! אמנם כל זה הוא רק אם 'החיים' של האדם הוא בגדר 'חיי בשרים', אבל אם האדם מתעלה ונכנס לגדר של 'וְחָי', כלומר שהחיים שלו הם חיים נעלים וקדושים - הנה אז מסוגלת הנשמה להישאר לחיות בגוף.

לא לצאת מחג השבועות אותו אדם כפי שנכנס

האנשים ששמעו את קול ה' האומר: "אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ" - הם כבר אינם אותם אנשים שהיו

לפני כן! הם יצאו ממעמד הר סיני אנשים אחרים לגמרי! הם נעשו 'בריה חדשה!' עד עכשיו הם היו ב'מצב החיים' אחד, ומכאן ואילך הן התחילו להיות ב'מצב חיים' חדש לגמרי! וכמוכן שהיכולת הזאת - לעבור למהות אחרת של חיים - הוא בכל שנה ושנה בחג השבועות, וחובתינו לקבוע את המציאות הזאת - כל אחד לפי מדרגתו ובחינתו - שלאחר חג השבועות הוא יהיה בריה חדשה! וכך גם אנחנו נוכל לומר על עצמינו: "היום הנה ראינו כי ידבר אלקים את האדם וְחָי".

וכל זה הוא מפני שחג השבועות הוא זמן נפלא של 'התגלות' האור והקדושה של מתן תורה מתפשט בכל הלכות. והן אמנם שלא כל אחד מרגיש תיכף את ההתגלות הזאת, ישנם כאלה שנותנים להם מן השמים מתנה שמרגישים את ההתגלות בעצם היום טוב, ויש כאלה אשר מרגישים זאת במשך הזמן, אבל הנשמה בוודאי מרגישה בעצם חג השבועות. אלא שכמוכן, יש צורך בהכנה גדולה לכך, להתכונן כראוי וכיאות ליום הזה.

ב.

המקיץ נרדמים: במעמד מתן תורה העיר ה' את ישראל משינה עמוקה

משוגע! לית דיך בר נש... הוא הרי 'מאבד עצמו לדעת', והוא רוצח ושוֹפֵךְ דַּמִּים! ואם יעמוד אדם מן הצד ויראה זאת ויחשוב שזה רק בדיחותא בעלמא, ברור שהוא אינו מבין את הסכנה הנוראה. זו היא הוכחה ברורה שהאדם הזה יושן ושקוע בתרדמה עמוקה! הוא ממש לא נמצא כאן!

וכי מי שחי בעולם הזה ללא חשבון הוא פחות משוגע?

נשאלת השאלה: וכי אדם הוא פחות מסוכן מכלי רכב או מכלי טייס? וכי אדם אינו מסוגל להחריב עולמות ברגע אחד? הרי אדם שחי את חייו ללא חשבון הנפש גורם חורבנות נוראיים! הוא הרי עלול להפסיד את העולם הבא שלו עשרות פעמים ביום אחד, כאן הוא עובר על 'אונאת דברים', וכאן הוא עובר על 'מלבין פני חבירו ברבים', כאן הוא עובר על 'לא תתורו' וכאן הוא עובר על 'ביטול תורה', וכאן הוא עובר על 'כיבוד אב ואם', וכאן הוא עובר על 'לשון הרע'.

כל אדם בפעולותיו הרי מזעזע את כל העולמות! או שהוא בונה בנינים וארמונות לתפארת, או שהוא גורם חורבן עולם! מדוע אנו מסוגלים לסבול בקלות כל כך את המציאות שאדם חי בלא חשבון הנפש? האם אדם באמת אינו שווה

מאומה? האם באמת אינו יותר מאשר מכונה שמעשיו אינם חשובים ואינם נוגעים לאף אחד? במה הוא פחות מכלי רכב או מכלי טייס?

מי שלא מבין את חומר הדבר - שקוע בתרדמה עמוקה אם אדם אינו מבין שלחיות בלא חשבון הנפש זה לא רק משול למי

ה'מסילת ישרים' כאשר הוא מרחיב בביאורו אודות מידת ה'זהירות', כותב כך: המשמעות של 'זהיר' היא, אדם שחי עם 'חשבון הנפש', והוא מתבונן ומפקח על מעשיו ודרכיו אם טובים הם או לא, הוא נזהר מאוד שלא ללכת במהלך הרגלו כעיוור באפלה. המסקנה העולה מתוך דבריו היא: לחיות עם 'חשבון נפש' הוא דבר שהשכל מחייבו, והוא עיקר גדול בעבודת ה', ובלא זה, ממש אי אפשר להיות עובד ה'! מי שחי ללא 'חשבון נפש' הוא פשוט בן אדם חסר דעה, ואין לך פחיתות והוללות גדול מזה, והוא ממש כסומא ההולך על שפת הנהר שסכנתו עצומה ורעתו קרובה מהצלחו.

אדם שנוהג רכב בעיניים עצומות הוא איש משוגע לכל הדעות

ונבאר בדרך משל: נתאר לעצמינו אדם המתיישב ברכב ונוסע כשעיניו עצומות, הוא לוחץ על הגאז"ו והרכב מתחיל לנסוע ולדהור במהירות גדולה, והוא ממשיך לעצום את עיניו! האם אדם זה הוא בר דעת? הוא הרי יעשה כאן חורבן נורא ואיום!

או למשל אדם מן השורה שיתיישב בקדמת כלי טיס ומתחיל להסיעו. הוא אינו יודע כלל איך מטיסים את האוירון אין לו בזה שיג ושיח! האם אדם זה הוא בן אדם נורמלי? הוא הרי

תפארת שלמה

לְבֵן כְּתִיב וַיּוֹלֵא מִשֶׁחַת הַעֵס לְקִרְחַת הַחֲלָקִים שִׁדְעוּ וַיִּצְיִנוּ כִּי הֵס עוֹמְדִים לְקִרְחַת הַחֲלָקִים, כִּי צִיּוּם הוּא הַנְּצַחַר לַמֶּתֶן תּוֹרָה, הֵס הַיַּחֲדוּ הוּא עֵס כֹּל אֶחָד וְאֶחָד מִצִּיּוֹן יִשְׂרָאֵל פִּיּוּס צְפוּיִם כִּמֵּ"שׁ פִּיּוּס צְפוּיִם דִּיבַר ה' עִמָּכֶם... כִּי צִיּוּם שְׂבוּעוֹת אִינוּ לְרִיךְ לַעֲשׂוֹת הַיַּחֲדוּ עִ"י הַשְּׂכִינָה, רַק כְּצִיּוּל הַצֹּרֵחַ צִ"ח מִתִּיחַד עֵס כֹּל אֶחָד וְאֶחָד מִצִּיּוֹן יִשְׂרָאֵל כִּי"ל

קול השופר מעורר את האדם מתרדמתו

בשעת מעמד הר סיני נשמע "קול שֹׁפֵר חֶזֶק מְאֹד" (שמות יט, טו), והנה ידועים הדברים שכתב הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד): "אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו כלומר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וכו', אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק". - כלומר שאע"פ שמצות תקיעת שופר היא 'חוק', מכל מקום יש בו רמז שצריך להתעורר מהתרדמה. וזה הוא גם עיקר ההכנה לחג השבועות ועיקר חובתינו שעלינו להתכונן לקראת מתן תורה - לשמוע את הקול שופר, ולהתעורר מהשינה העמוקה.

אדם ישן והוא סבור שהוא ער

נבאר מעט באיזה שינה מדובר כאן. אם נשאל בחור או אברך בראש השנה: "אתה שומע כאן תקיעת שופר, והרי הרמב"ם אומר שזה בא לעורר אותך משנתך, מה אתה חושב על עצמך? האם אתה אכן יושן? בדרך כלל התשובה תהיה: לא! איני סבור שאני יושן! אדרבה, ברור לי שאני ער לחלוטין! אני מתפלל ולומד, אני אוכל ושותה, אני מדבר ואני עושה, למה אתה חושב שאני יושן?!" אבל האמת היא, שמי שעונה תשובה כזאת, עליו לדעת שהוא לא סתם יושן, אלא הוא יושן שינה עמוקה כל כך שאפילו הוא עצמו אינו יודע שהוא יושן!

השטות הגדולה ביותר: לחיות ללא 'חשבון הנפש'

ניתן באמת להביא הוכחות רבות להוכיח לו שהוא ישן, אבל אנו נביא בזאת שתי הוכחות. רבינו בעל

באותה שעה הדבר היה באמת פלא עצום, אבל היום זה כבר כלל לא פלא! וכי אין אנו רואים שהש"ת צדק במעשיו?! הרי כתוצאה מ'המעמד הנבחר' הזה, היו בעולם כאלו נביאים, תנאים ואמוראים! ואחר כך היו הבעל שם טוב הק', והגאון מוולנא! היו קדושי עליון כמו הרבי ר' אלימלך והרה"ק מצאנז! הרי ממש בלתי ניתן להשיג מה מעמד הנבחר פעל! כל המלאכים כולם שטענו "מה אנוש כי תזכרנו תנה הודך על השמים" – אינם מסוגלים להגיע אל קרסוליו של הרבי ר' אלימלך ושל כל צדיקי אמת זי"ע שכלל ישראל העמיד! וכל זה פרי 'המעמד הנבחר'!

בידיים ולהתחיל להיות עובד ה', ולפתע הפסקת להיות עובד ה' רק מפני שהתבייש מאותו חבר רע שיצחק ממך! האם אתה בגדר בר דעת? זה באמת לא הגיוני לחלוטין.

אדם שאינו לומד ספרי מוסר הוא מסוכן לגמרי

התשובה לשאלה הזאת היא: מאותה שעה שאדם הראשון נכשל וחסא בחטא עץ הדעת, איבד האדם את ישירות המחשבה! היצר הרע פשוט עשה ליצנות מכל האנושות! אדם חי מלא בסתירות וקושיות בכל מהלך מחשבתו! אם ניקח אדם ונפרט אותו לפרטים ופרטי פרטים, אזי ניווכח ונראה עד כמה הוא בגדר 'חוכא וטלולא'. ניווכח לראות איזה סתירות נוראיות יש בכל הנהגת החיים שלו. אדם שאינו לומד מוסר בקביעות דבר יום ביומו - הוא מופרך מכל הצדדים ומכל הבחינות! הוא ממש ליצנות!

ואם נשאל, א"כ מדוע האדם עצמו אינו מרגיש כך? התשובה היא פשוטה: מפני שהוא יוש! הוא שקוע בתרדמה עמוקה! ולעתידי לבוא כשיגיע 'יום הדין', הוא לפתע יתעורר משנתו, ולפתע הוא יראה איזה ליצנות הוא! הדרך היחידה ליישר את הדעת, הוא ללמוד ספרי מוסר, מפני שחכמת המוסר מחנכת אדם האדם לחשוב ישר ולענין, ושלא ירמה את עצמו בעקמומיות ובסתירות מיניה וביה.

וליצנות: "אה, נתפסת אצל ההוא? אהא, אתה נהיית חסיד שלי? אהא, אתה נתפסת להיות כמום?" הבחור הזה אכן נבהל ומתבייש מהליצנות של חברו, הוא אכן לא רוצה שיאמרו שהוא 'חסיד' של אותו דרשן, ובדאי אינו רוצה שילעגו לו ויצחקו ממנו, ועל כן הוא מרפה מעט מהתחזקותו הוא כבר אינו בא בכל יום עם הכובד ראש, ומהר מאד הוא חוזר להיות אותו בחור כפי שהיה מקודם. סיפורים כאלה מתרחשים בכל יום.

מדוע אתה מוכר את נשמתך לחכר?

ישנה שאלה פשוטה ביותר שצריך לשאול את אותו בחור: "אילו חברך היה מבקש ממך עשרת אלפים דולר במתנה, האם היית נותן לו?" התשובה היא ברורה: לא! אפילו פחות מכך לא היית נותן לו. נו, אם כך שואלים את: עשרת אלפים דולר אתה לא רוצה לתת לו. ואת נשמתך אתה כן רוצה לתת לו? מה זאת אומרת? האם נשמתך אינה שווה לך עשרת אלפים דולר? אם אתה היית חולה והיית נצרך ללכת לרופא, האם לא היית נותן עשרת אלפים דולר? בוודאי שכן! נו, מדוע נשמתך אינה שווה בעיניך? כאן הלכת ומכרת את נשמתך בחינם!

בגלל השטויות וההבלים של חברך, בגלל הלחץ והבושה, פשוט מכרת את כל נשמתך ואת כל עתידך! הרי רצית לקחת את עצמך

שנוהג ברכב בעיניים עצומות, אלא זה 'היינו הק', ומי שחי בלא חשבון הנפש הוא ממש בגדר 'לית דין בר נש', - זוהי ההוכחה הגדולה ביותר שהוא שקוע בשינה ובתרדמה עמוקה! למה אתה לא שומע את זה ומדוע אינך מבין זאת, למה זה לא דבר פשוט ביותר אצלך? האם אין זה 'תכלית הפשטות' - שאדם חייב לעשות חשבון לפני שהוא עומד לעשות דבר: האם אני אעשה דבר זה או לא?

חבר רע לועג על כך שהוא ירא שמים

נביא בזאת עוד דוגמא להוכחה הברורה שהבחור הזה שקוע בתרדמה: זה קורה לעתים לבחור בישיבה, הוא חבר קרוב לבחור אחר, הם חברים טובים במיוחד ויש ביניהם קשר אדוק. והנה פעם הזדמן לו ללכת לדרשה של בעל דרשן מסוים, הוא שמע את הדרשה והדברים חדרו אל לבו והוא התעורר בהתעוררות נפלאה, הוא התחיל להתנהג בכבוד ראש ובריאת שמים, הוא התחיל להתפלל בהתלהבות וללמוד בהתמדה רבה. חברו - שמכיר אותו כבר שנים רבות, והיה רגיל לשוחח עמו וליהנות יחדיו - מרגיש רע מהשינוי הזה, הוא מפחד שהוא יפרד ממנו, הוא הרי כבר לא אותו בחור כפי שהיה אתמול.

ובכן, מה עושים?! הוא מצא עצה: הוא מתחיל ללעוג עליו! הוא מתחיל לדבר פאליטיק

ג.

חכם ונבון הגוי הגדול הזה: במתן תורה נתגלה גדלות של בני ישראל

מה היתה השפעתו של קול השופר?

ומעתה שאנו כבר מבינים שאנו אכן שקועים בשינה עמוקה, ננסה להבין מה היתה השפעתו של 'קול שופר חזק מאוד' עלינו, כדי שאנו נתעורר משנתנו.

תדהמתם של המלאכים בעת קבלת התורה

ידוע שבעת מתן תורה התנהל ויכוח גדול, המלאכים טענו: "רבונו של עולם, למה אתה יורד אל 'קרוצי חומר' וילודי אשה? הרי יש לך כל כך הרבה מלאכים, שרפים, חיות ואופנים, אם כן למה אתה נותן את התורה לבני ישראל? 'תְּנֵה הַדָּף עַל הַשָּׁמַיִם'. אבל השי"ת לא קיבל את טענת המלאכים והשיב להם: רצוני לתת את התורה דווקא להם! כך רצוני! סברו המלאכים: נו, טוב, כנראה שהשי"ת יתן להם את התורה באופן נחות - כפי שמתאים לנבראים פחותים, מן הסתם הוא רק יאמר להם דברים פשוטים שמתאימים להם כפי דרגתם. אבל לגודל תדהמתם של המלאכים, האופן שבו התנהל מתן תורה, כלל לא התאים עם ציפיותיהם.

הראש ישיבה הגדול ביותר רוצה התלמידים החלשים ביותר

נבאר את הענין עפ"י משל: מעשה באחד מגדולי הדור, שהיה ממש גאון הגאונים, והיה לו ישיבה עם תלמידים, גם תלמידיו היו בעצמם תלמידי חכמים וגאוני מופלגים. הוא היה נוהג תמיד לומר שיעורים בישיבה,

שיעורים שהיו לשם דבר עם חידושים נפלאים ביותר וביאורים עמוקים מאוד. פעם אחת עלתה בדעתו מחשבה, והוא סיפר לתלמידיו: "עלה במחשבה אצלי לעזוב את הישיבה, ולנסוע למדינה אחרת במקום שאין שם תלמידי חכמים, ושם אהיה ראש ישיבה בעבורם". כל התלמידים נדהמו והתפלאו ביותר: "מה הפשט? איך ייתכן הדבר? מה הוא רוצה ומה מטרתו בזאת?" אבל על רבי לא שואלים שאלות: אם הוא רוצה כך, שיהיה כך! אחרים אמרו סברות שונות, שהראש הישיבה רוצה להוריד את עצמו, הוא רוצה לעבוד על 'ענוה'. אבל זה היה ברור לכולם, שראש הישיבה יוריד את עצמו לדרגתם הפשוטה והנחותה. מדברים כאן מאנשים כאלה שבקושי מבינים קטע בגמרא! מן הסתם הוא ילמד אותם חומש עם רש"י.

והנה הגיע היום המיועד, ראש הישיבה נוסע בלוויית חלק מתלמידיו שבאו עמו. הוא נכנס שם לישיבה, ופלאי פלאים! הוא מתחיל לומר שיעור עמוק במיוחד, זה היה השיעור העמוק ביותר שהוא נתן בחייו! ובנוסף לזה הוא נתן את השיעור בהתלהבות אש קודש, הוא מסר את השיעור עם כל החיות, הוא צעק והרעים קולות וברקים... התלמידים עומדים מן הצד, ואינם מסוגלים להבין: מה הוא רוצה מהם? וכי הם מבינים מה הולך כאן? וכי הם רוצים את זה? הם זקוקים לזה? מה פתאום, זה פשוט לא מסתבר! הוא ממש 'כופה' את עצמו עליהם... אין כאן שום הגיון!

אנכי ה' אלקיך - לשון שאנו לא היינו רגילים בה

ממש כך היה נראה המעמד הנבחר! והרבה יותר מזה. השי"ת בא אל 'קרוצי חומר'. המלאכים סברו שבני האדם יעמדו וימתינו לקראת המלך. אבל למעשה, הם לא באו, כולם ישנו... משה רבינו היה מוכרח להוציא אותם מהמיטות; כפי שנאמר בפסוק (שמות יט, יז): 'וַיִּוְצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם לְקִרְיַת הָאֱלֹקִים', משה רבינו זועק: "המלך כבר עומד כאן ואתם עדיין ישנים?". משה רבינו הרי היה זה שהתווכח עם המלאכים, וטען שכלל ישראל הם אלו שראויים לקבל את התורה הק', הוא סבר שלכל הפחות יהיה לו אפשרות להראות ולהוכיח למלאכים את צדקתו.

אך למעשה, כלום! צריך למשוך אותם ולהוציא אותם מהמיטות! טוב, סוף סוף משה הצליח להוציא את כולם מהמיטה, וכולם עומדים מוכנים סביב הר סיני. נו, איזה 'מעמד' אפשר לצפות כעת? ולפתע... בריקים, רעמים, שומעים דברים חוצבים להבות אש: "אֲנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ". במילים אלו נכללו כל הסודות, רזין דרזין ושעשועים, המדרגות הגדולות ביותר שרק קיימים במציאות, הכל ניתן שם במתן תורה; וכפי שנאמר בפסוק (איוב כח, כא): "לְעֵלְמָהּ מַעֲיִנֵי כָל חַי וְמַעֲוֵף הַשָּׁמַיִם נִסְתַּבְּרָה".

וכך אמרו חז"ל (שה"ש רבה ב, טו): "הביאני אל בית היין - הביאני הקב"ה למרתף גדול של יין זה סיני". באותה שעה גילה השי"ת לבני ישראל מרתף גדול ועצום של יין, יינה של תורה. ולא זו בלבד, אלא גם האופן שבו ניתנה התורה,

ב'מעמד הנבחר' גילה לנו השי"ת את הסוד הגדול והנפלא הזה! הוא גילה לנו מהי מציאותה של הנשמה של אדם מישראל! הוא גילה לנו שאכן יש אל מי לדבר! יש למי לומר "אנכי ה' אלקיך" בקולות ובברקים! ישנם 'שומעים טובים' והם שומעים טוב מאוד! ואפילו אם יש אדם שסבור שהוא אינו שומע – זה איננו נכון – כי אליבא דאמת הוא כן שומע! הוא שומע היטב! זה הכח של נשמה יהודית!

~

בתחילת דרכו של אדם הוא ילד רך בשנים, והוא הולך וגדל לאיש, הוא מתהלך בעולם, אבל אינו מתחיל לדעת מה 'הוא' בעצמו: מהו סוד החיים? מהו הסוד שהשי"ת רוצה לגלות בנשמת ישראל? מה המשמעות של 'נשמה'? ומהו 'חלק אלוך ממעלי'?

האופן שבו נאמרו הדברים היו בכל הכח בעוז ותעצומות, בקולות וברקים, בלפיד אש וקול שופר וענן כבוד, וכפי שנאמר (דברים ד, לו): "הִרְאָה אֶת אֲשׁוּ הַגְּדוּלָה וְדַבְּרִי שְׁמֵעָה מִתּוֹךְ הָאֵשׁ". המלאכים עמדו נדהמים: מה קורה כאן? כך מדברים לגופים גסים ונחותים בעלי בשר ודם? לאנשים שבקושי יצאו ממיטותיהם?

מעמד הנבחר הוציא שרפי מעלה שמלאכים אינם מסוגלים להשיג

באותה שעה הדבר היה באמת פלא עצום, אבל היום זה כבר כלל לא פלא! וכי אין אנו רואים שהשי"ת צדק במעשיו? הרי כתוצאה מ'המעמד הנבחר' הזה, היו בעולם כאלו נביאים, תנאים ואמוראים! ואחר כך היו הבעל שם טוב הק', והגאון מווילנא! היו קדושי עליון כמו הרבי

אוהב ישראל

והנה כשהשי"ת רצה ליתן התורה לישראל, אז העלה את כל הכנסת ישראל למקורן ולשורשן ויגעלם וינשחם לדציקות העליון דרכי אצותיהם ה'ק', ופתח להם ארצות השמים וחתם מרצות קודש, והעביר מעליהם כל מיני מסכים המצדילים בין שכלם ובין קודש הקודשים, והיה אור נשמתם מאיר לשורשם ואור קדושה העליונה חופף עליהם מכל דך

ר' אלימלך והרה"ק מצאנז! הרי ממש בלתי ניתן להשיג מה מעמד הנבחר פעלו! כל המלאכים כולם שטענו "מה אנוש כי תזכרנו תנה הודך על השמים" - אינם מסוגלים להגיע אל קרסוליו של הרבי ר' אלימלך ושל כל צדיקי אמת זי"ע שכלל ישראל העמדי! וכל זה פרי ה'מעמד הנבחר! את כל זה ידע השי"ת מתחילה, ולכן לא הסכים

ד.

ממדרגה למדרגה תעלנו: אל תתייאש מלהשיג את המדרגות העליונות ביותר

סוד החיים: מהו הסוד שהשי"ת רוצה לגלות בנשמת ישראל? מה המשמעות של 'נשמה'? ומהו 'חלק אלוך ממעלי'?

כוחות הנפש טמונים וגנוזים מאוד

זה דבר מצוי מאוד, כששני בחורים מתקוטטים ביניהם, אחד מהם מכנה את חברו בכינוי מסוים ואומר לו: "אתה כזה מין בן אדם!". השני כועס ומשיב מנה אפיים ואומר לו ברוגז: "מה? אתה תגיד לי מה אני? אתה תספר לי איזה מין בן אדם אני?!"

אדם בר דעת שיעמוד מן הצד ויתבונן בהם וישמע את הויכוח ביניהם, הוא פשוט לא יוכל להתאפק מלצחוק: "למה יש לך טענות עליו שהוא אומר לך מה אתה? וכי אתה בעצמך כן יודע מי אתה? הרי אתה לא מתחיל לדעת מה אתה! הרי אם אדם ירצה באמת לדעת מה הוא, הוא יצטרך לחפור הרבה בעומק הנפש ולהשתמש בהרבה כוחות הנפש, כדי לדעת ולהבין מי הוא ומה הם כוחותיו! הלא באדם טמונים כל כך הרבה כוחות נפש נסתרים, שהאדם מעולם לא נגע בהם! ובמשך כל ימי חייו לא הכיר בהם אפילו פעם אחת! נו, וכי אתה סבור שאתה יודע מי אתה?"

לשבור את המחיצה ולהתראות עם השי"ת פנים בפנים

כתיב (דברים ה, ד): "פָּנִים בְּפָנִים דַּבֵּר ה' עִמָּכֶם בְּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ" - במתן תורה היה גילוי נפלא ביותר, השי"ת דיבר עמנו פנים בפנים! משמעות הדבר היא, שמציאותו של השי"ת נעלמה ומסותרת, ובשום אופן אי אפשר לראות את האלוקות שיש בבריאה וכמו שנאמר בפסוק (ישעיה מה, טו): "אֲכַן אֶתָּה אֵל מְסֻתָּר", אבל הסתר זה הוא רק כל זמן שחיים בעולם החיצוני, אבל כאשר אדם שובר מעט את המחיצה ונכנס פנימה אל העולם הפנימי אזי הוא זוכה לראות אלוקות, וככל שהוא שובר את המחיצה של העולם הזה הוא זוכה להתראות עם

לדבריהם של המלאכים ולא התייחס לכל טענותיהם.

במתן תורה נתגלה גדולתה של הנשמה

ב'מעמד הנבחר' גילה לנו השי"ת את הסוד הגדול והנפלא הזה! הוא גילה לנו מהי מציאותה של הנשמה של אדם מישראל! הוא גילה לנו שאכן יש אל מי לדבר! יש למי לומר "אנכי ה' אלקיך" בקולות ובברקים! ישנם 'שומעים טובים' והם שומעים טוב מאוד! ואפילו אם יש אדם שסבור שהוא אינו שומע - זה איננו נכון - כי אליבא דאמת הוא כן שומע! הוא שומע היטב! זה הכח של נשמה יהודית! בכח הזה השי"ת עורר אותנו משנתנו, וגילה לנו בזאת כל הסוד של החיים בעולם: "היום הָאֵל רָאִינוּ כִּי דָבַר אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם וְחַי".

השי"ת עד שזוכה לדרגה של 'פנים בפנים'. כלומר הוא זוכה לקבל 'הכרה ברורה בהשי"ת, הוא מגלה ומפתח חוש חדש שבאמצעותו הוא זוכה להכיר את בוראו! במילים אחרות: כאשר אדם מגלה את נשמתו, את 'החלק אלוך ממעלי' שבו הוא זוכה להרגיש את מציאותו של הבורא כל עולמים. זהו כח נפלא שגנוז וטמון בעומק נשמת ישראל. ובכח זה מתנוצצים ומתגלים עוד הרבה 'כוחות הנפש' נסתרים, אשר מתגלים כמו ענפים הצומחים וגדלים מתוך השורש.

את השורש הזה זכינו לקבל במעמד 'מתן תורה', שם נתגלה הכח של "פנים בפנים דיבר ה' עמכם". ועד עצם היום הזה, בכל עת וזמן שאדם יושב ועוסק בתורה הק', באופן של 'כנותינה מסיני', אזי התורה שלו מתדמה ל'מתן תורה', ונשמתו מתגלית ומקבלת הכרה בבורא ית"ש, באופן של 'פנים בפנים'.

הוא כבר לא זקוק לשום ראיות - הוא רואה אותו כביכול בחושי

פעמים רבות כאשר אדם רוצה להוכיח את 'מציאות הבורא', הוא משתמש בנוסח כזה של 'ראיות', לדוגמא: "הרי בודאי צריך להודות שמישהו ברא את העולם! הלא אין בירה בלא מנהיג! הרי לא יתכן אחרת. תתבונן ב'הנהגת העולם', העולם מתנהל בסדר נפלא, הלא בודאי לא יתכן שכל זה נעשה מעצמו! העולם היה יכול להיחרב אלפי פעמים! אילו השמש לא היתה עומדת במקומה המדויק שהיא עומדת בו, או הכוכבים במקום שהם עומדים! נו, בודאי אנו רואים שיש מי שמנהיג את העולם, והעולם מונהג על ידו באופן נפלא ומדויק ביותר!"

נוסח זה מסתבר מאוד ומתקבל בשכל האנושי, וכל בעל דעת מבין את הדברים היטב. אבל זה עדיין לא נחשב 'פנים בפנים'! מפני שכל זמן שאתה זקוק לראיות והוכחות ל'מציאות הבורא' - עדיין אין זה נחשב 'פנים בפנים'! המשמעות של 'פנים בפנים' היא שאינך זקוק לשום ראיות - מפני שהרי אתה בעצמך זכית

לראות את השי"ת! נשמת ישראל קיבלה במתנה את החוש לראות את השי"ת פנים בפנים, כמו שנאמר **"היום הוזה ראינו כי ידבר אלקים את האדם וחי"**, בעינינו ראינו את השי"ת מדבר!

הצדיקים השפיעו את החוש הזה לתלמידיהם

הנהגתם של צדיקי אמת לאורך כל הדורות הייתה תמיד בבחי' זו של 'פנים בפנים' ובפרט אצל הבעש"ט ותלמידיו הק' - שהשי"ת חנן אותנו בדורות האחרונים ושלח לנו צדיקים כאלה - שכלל וכלל לא היו לפי ערך הדור. ובפועל כל מי שזכה לבא אל הצדיק, הרגיש: כאן הכל אחרת, כאן יש השראת השכינה! כאן חושבים באופן שונה, כאן יש דביקות בה', כאן מתפללים בצורה שונה, הכל שונה כאן! מן הקצה אל הקצה!

פנים בפנים: הצורה המאירה של הצדיקים בשבת קודש

ומי מדבר אודות שבת קודש במחיצת הצדיקים: זכיתי להכיר צדיקים כאלה שכאשר נכנסה השבת - היה אפשר להכיר על פניהם 'קדושת השבת', בשבת קודש הם היו ממש אנשים אחרים, עד כדי כך שאפילו בעיני בשר היה אפשר להכיר זאת. ראיתי את הרה"ק מסאטמאר זצ"ל, כשהוא נכנס לביהמ"ד בליל שבת, פניו האירו באור יקרות של 'קדושת השבת'. אילו לא היה אור עלקטרי בביהמ"ד, היה אפשר להאיר את כל ביהמ"ד מצורתו המאירה... ולאחר מכן כששמעו את הקידוש שלו, איי, זה היה אור גדול ונפלא.

כל אחד היה יכול לראות שהצדיק הוא איש אלוהים

ועל אחת כמה וכמה אם נבוא לדבר אודות המדרגות העליונות שראו אצל צדיקים. כמו לדוגמא, הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע, שהיה לו עיניים מאירות שהיה יכול לראות דברים שלא כדרך הטבע, מלבד מה שהיה לו חמש מאות תלמידים שהיו 'בעלי רוח הקודש!' הוא לקח יהודים פשוטים וגידלם וקידשם ורומם אותם עד שנעשו 'בעלי רוח הקודש!' כך היו רואים אצל צדיקים מדרגות נפלאות, היו רואים איך תפילותיהם מתקבלים, ראו 'רוח הקודש', 'גילוי אליהו', 'קדושה', וכן הלאה כל המדרגות העליונות הנפלאות.

החוש של נשמה שונים לגמרי מהחוש של הגוף

בעולם הזה מכנים את כל הדברים הללו בשם 'מופתים', וממילא מרגישים שאין לנו שום שייכות עם זה. אבל האמת היא שלהגדיר זאת בשם 'מופתים' אינה ההגדרה הנכונה, אלא השם הנכון הוא: גילוי 'כוחות הנפש' של נשמת ישראל!

ההסבר לכך הוא פשוט ביותר: אם נאמר למשל, שאדם רואה איזה מאורע מתרחש לנגד עיניו, ובאותה שעה עומדת שם גם בהמה, וגם היא 'רואה' את אותו המאורע, אם אפשר לומר שיש כאן 'צד השווה' - ששניהם גם האדם וגם הבהמה ראו את אותו המאורע - אזי זו הוכחה שלא 'חלק האדם' שבו ראה את המאורע - אלא רק 'חלק הבהמה' שבו ראה! וכמו כן כל

שאר החושים שבאדם: אם יש איזה שהוא 'צד השווה' בין האדם ובין הבהמה, נמצא שהחוש שהרגיש לא היה חלק האדם' אלא רק חלק ה'בהמה' שבאדם!

אבל האדם עצמו אינו זה! לא זה הוא ה-**"יִפְּחֹ פָאִיּוֹ נְשַׁמַּת חַיִּים"**! אם הנשמה 'רואה' או 'שומעת' - אזי הראיה היא ראייה אחרת לחלוטין והשמיעה היא שמיעה אחרת לחלוטין ממה שהגוף 'רואה' או 'שומע'!

החושים של הנשמה אינם אותם החושים של הגוף, הם חושים אחרים לחלוטין. ממש כשם שראיית הבהמה ושמיעת הבהמה אינם דומים כלל לראיית האדם ושמיעת האדם. וכאשר מוציאים מן הכח אל הפועל את החושים של הנשמה - אז הכל שונה לגמרי. והם כל הדברים הפלאיים שעשו הצדיקים, אלו לא היו שום 'מופתים', אלא מאחר שהצדיקים הללו היו בגדר 'אדם' ולא בגדר 'בהמה!' והם התנהלו ב'חלק אלוהי ממעל' ולא עם 'הנפש הבהמי', לכן ראייתם הייתה ראיית הנשמה ושמיעתם הייתה שמיעת הנשמה.

למה לא מספרים את הסיפור הזה עלי?

על כן, כאשר מספרים סיפורי צדיקים ומדרגות צדיקים, לא מדברים מאדם שעלה לירח... וגם לא מדברים מאיזה ענין שמקומו באיזה מקום בעולמות העליונים... אלא מדברים מהכח של 'נשמת ישראל'. וזהו ענין שכל אדם מישראל יכול להשיגו, מפני שיש בו 'נשמת ישראל'; וכמו שנאמר בפסוק (ישעי' ס, כא): **"וְעַמֵּךְ כָּלֶם צְדִיקִים"**.

נו, אם כן צריך כל בחור לתבוע ולדרוש מעצמו: "היכן אני? אם הצדיק הקדוש הזה זכה להגיע למדרגה רמה ונפלאה כזאת, נו, למה אני איני יכול לזכות לזה?". זו היא שאלה גדולה, שהוא צריך ממש לדרוש ולתבוע מעצמו בכל תוקף ועוז, ועליו להילחץ מהשאלה הזאת באופן שלא יוכל להתעלם ממנה.

כל אחד מבין שבחור שרה"ל סר מן הדרך יש לו שייכות לתורה ותפלה

נוסיף לבאר זאת בדרך משל: לדאבון לב ולמרבה הצער, רואים לפעמים שבחור נמשך אחר הכוחות החיצוניים והתאוות, והוא מתחיל להתדרדר ולסור מהדרך הטובה ל"ע. כל אחד מבין שאילו אותו בחור היה לומד ומתעמק בקטע גמרא, בודאי היה יכול לראות שגם הוא יכול להרגיש טעם בלימוד, והוא יכול להרגיש טעם וחיות בתפלה. הקושי הוא רק בזה, שהבחור חושב שאין לו שייכות עם הדברים הללו. האמת היא שבחור ירא ושלם צריך לגשת אליו ולומר לו: "דע לך, שבאמת יש לך כן אפשרות להרגיש טעם בלימוד ובתפלה! הסיבה שאתה חושב שאין לך שייכות לזה, היא אך ורק מפני שמעולם לא הגעת לידי כך! הנחת לעצמך להימשך אחר תאוותיך החיצוניים! מעולם לא נגעת בכוחותיך הפנימיים! אבל אדרבה, תשתדל ותנסה זאת, ותראה שכן יש לך שייכות לכך!"

מדוע כלפי בחור טוב לא כל אחד מבין זאת?

לא רק לבחור שיש לו קשיים אפשר לומר את הדרשה הזאת, אפשר לומר זאת גם לכל

בחור טוב... את אותו הנוסח רק בדרגה גבוהה יותר, אפשר לומר לבחור הטוב: "יש לך שייכות למדרגות עליונות! יש לך יכולת להיות 'בן עליה'! יש לך אפשרות להיות 'בעל מדרגה'! על כל סיפור שמספרים אודות צדיקים שזכה להגיע למדרגה מסוימת, יש 'נכתב בצידו', שאלה לקורא: "האם זכית אתה לכל הפחות 'מעין' מזה? למה לא? למה הוא 'כן' ואתה 'לא'? אולי אתה גורס בגמרא (נדה ל): "משביעין אותו אל תהי צדיק...?" אבל המציאות היא שגם אותך השביעו אותך קודם ירידתך לעולם הזה "תהי צדיק!". נו, מה תענה בעמך לפני בית דין של מעלה? מדוע אינך צדיק? למה אי אפשר לומר עליך שנביך מזהירים ומאירים ב'קדושת השבת', עד כדי כך שממש אי אפשר להכיר אותך בשבת? מדוע לא רואים אצלך דבקות אצילית? למה לא, מי לא מרשה לך? מה מונע אותך? הרי השביעו אותך על זה!"

קבלה טובה: ללמוד מוסר באופן הנכון

כעת שקרב ובא חג השבועות, היום טוב הנפלא הזה של 'פנים בפנים', הרי הזמן גרמא שצריך כל אחד ואחד לעורר את עצמו מהתרדמה העמוקה! החלק של המוח שמבין ל'תביעות' ולכובד ראש אינו עובד, הוא כמעט מת; שינה היא אחד משישים במיתה. וצריך להתעורר מהשינה! והעצה היא: שיקבל על עצמו ללמוד ספרי מוסר בכל יום ויום! חכמת המוסר מעירה את האדם משנתו! צריך ללמוד קטע בספר מוסר, ואחר כך להתבונן בדברים, להתעמק בהם ולהרחיב בהם, צריך להשתמש ב'כח הציור', לצייר במוחו כמה דוגמאות בענין זה, עד שהוא יבין את הענין היטב ויבלע בדמו ויכנס בעצם חיותו, ואז יזכה לחיות חיים חדשים ויהיה לו משמעות חדשה לחיים. יתכן שישבו שני אנשים זה בסמוך לזה, אבל זה חי חיים אחרים לגמרי מחבירו שאינו עוסק בספרי מוסר.

תחשיב ותיקור את החיים שלך

אם אדם מבין היטב את הענין הזה, הוא מתייחס בכבוד ראש ל'ערוך החיים', הוא מבין היטב את חשיבות החיים, והוא מחשיב ומעריך את עצמו, הוא יודע שהענין שהוא 'חלק אלוהי ממעל' אינו רק מליצה, אלא זו היא המציאות האמיתית, זה דבר שאין יקר יותר ממנו. ואם הוא מבין את ההבנה הזאת אזי יש לכל החיים משמעות אחרת לגמרי, משמעות של 'אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה'', אדם זה זוכה להתקרב יותר ויותר אל השי"ת.

וזו היא אכן ההכנה הראויה ל'יום הנבחר', הידיעה שזה באמת כל 'נקודת החיים', וכפי מה שכתב רבינו בעל המסילת ישרים (פרק א) בתחילת הספר: **"יסוד החסידות ושושן העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו"**. אדם צריך לדעת למה הוא חי, ומהי תכליתו, עליו לקבוע את הדברים בעומק לבו ומוחו ולהתחיל לחיות באופן זה. ואז בודאי השי"ת יעזרונו, הבא לטור מסיעין אותו, השי"ת יעמוד לימינו ויקרבו יותר ויותר, הוא יזכה ל'קרבנות אלקים' ול'גילוי שכיהן'.

נקודות:

כאשר אדם שובר מעט את המחיצה ונכנס פנימה אל העולם הפנימי אזי הוא זוכה לראות אלוקות, וככל שהוא שובר את המחיצה של העולם הזה הוא זוכה להתראות עם השי"ת עד שזוכה לדרגה של 'פנים בפנים'. כלומר הוא זוכה לקבל 'הכרה ברורה' בהשי"ת, הוא מגלה ומפתח חוש חדש שבאמצעותו הוא זוכה להכיר את בוראו! במילים אחרות: כאשר אדם מגלה את נשמתו, הוא זוכה להרגיש את מציאותו של הבורא כל עולמים

כעת שקרב ובא חג השבועות, היום טוב הנפלא הזה של 'פנים בפנים', הרי הזמן גרמא שצריך כל אחד ואחד לעורר את עצמו מהתרדמה העמוקה! החלק של המוח שמבין ל'תביעות' ולכובד ראש אינו עובד, הוא כמעט מת; שינה היא אחד משישים במיתה. וצריך להתעורר מהשינה!

• אחד מגדולי הדור שחי בימי הבעש"ט הק' זי"ע היה הרה"ק בעל 'פני יהושע' זי"ע, והוא היה מתנגד לדרך החסידות, וכאשר נסע הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע אל הבעש"ט הק' בפעם הראשונה, עבר בדרכו אצל הפני יהושע. ובירעו כי הפני יהושע מתנגד בחריפות על דרכו של הבעש"ט הק', התנצל בפניו על כך שהוא נוסע אליו, וסיפר לו כי אין לו ברירה בדבר, כי בני ביתו מופצרים בו הרבה שיסע אליו למען רפואתו. ובאותה הזדמנות שוחחו המגיד והפני יהושע על כל הקושיות שהתעוררו על הבעש"ט הק' וסיעתו. אכן באותה נסיעה נהיה המגיד לחסיד מובהק של הבעש"ט הק', וכאשר חזר לביתו עבר בדרכו שוב אצל הפני יהושע. והיה כראות הפני יהושע כי נהפך לבו של המגיד לגמרי, שאלו הפני יהושע: מה יענה על כל הטענות והקושיות ששוחחו ביניהם על דרכו של הבעש"ט הק', ענה המגיד: 'יוי לאנג איך האב געמיינט ער איז א בשר ודם, האב איך געהאט קושיות, אז איך האב געזעהן אז ער איז אינגאנצן נישט קיין בשר ודם האב איך שוין נישט קיין קושיות' (כל עוד שחשבתיו שהוא בשר ודם היה לי קושיות, אבל ראיתי כי אין הוא כלל בשר ודם ולכן אין לי שום קושיות עליו).

עיקר התקרבותו של המגיד היתה ע"י שהבעש"ט הק' למד איתו זוה"ק, ומזה נכנס לכל דרך החסידות. כי הבעש"ט הק' שאל אותו פשוט באיזה מאמר בזה"ק, ענה המגיד ואמר לו את הפשט. אמר לו הבעש"ט הק': 'נישט אזוי לערנט מען זוה"ק' (לא כך לומדים זוה"ק), והתחיל הבעש"ט הק' ללמוד עמו, ותיכף שמעו וראו קולות וברקים כמו בעת מתן תורה, כי למד עמו את הדברים כנתינתן מסיני, ועל ידי זה נהיה המגיד לתלמידו המובהק של הבעש"ט הק'.

• הבעש"ט הק' לקח פעם את נכדו הרה"ק הרבי ר' ברוכ"ל ממעזריטש זי"ע על ברכיו כשעוד היה ילד קטן, ושאל אותו אם הוא יודע מה היא הילבנה'. ענה לו הרה"ק הרבי ר' ברוכ"ל כי 'לבנה' היא נוט' ל'ב' נתיבות ה'חכמה. כשסיפרו זאת לפני הרה"ק בעל התניא זי"ע אמר כי אין בזה הוכחה על גדלותו של הרבי ר' ברוכ"ל, כי גם אילו היה הבעש"ט לוקח אבן לשאול אותה שאלה, היתה האבן גם יודעת להשיב כך...

• חותנו של הרה"ק הרבי ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע היה 'בעל הבית' פשוט מהעיר 'ראווא', והיה נקרא בפי כל בשם 'איכאלע' ראווער'. על שם עירו. והוא היה איש פשוט מאד ולא ידע ללמוד, ומנעוריו לא רצה כלל

ללמוד, והיה שונה מכל אָהוּ וּבְנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ, שהיו כולם בני תורה ותלמידי חכמים. ומעשה היה, שפעם אחת הזדמן הבעש"ט הק' להעיר 'ראווא', בא לפניו אביו של 'איכאלע' והגיש לו 'קוויטל' עם שמות כל בני משפחתו. והיה כאשר הבעש"ט הק' פנה לנסוע מן העיר, רץ אחריו האיש, ואמר אל הבעש"ט הק' כי שכת לכתוב בקשה אחת בתוך הקוויטל. כי הנה כמעט ש בניו יושבים ולומדים, אבל בן אחד יש לו ו'איכאלע' שמו, שאינו רוצה ללמוד. וכי למה לו בן עם הארץ, על כן הוא מבקש ממנו כי יתפלל על זה הבן שימות... הביט הבעש"ט הק' בקוויטל ואמר לו בתמיה: 'עַה, ער זאל שטארבן?! פון אים וועלן ארויס קומען גאר שיינע דורות!' (עַה, שהוא ימות?! ממנו עוד יצאו דורות נאים עד מאד...). ואכן הרה"ק נהיה חתן אצלו, וכל בני נכדיו הרה"ק היו מיוצאי חלציו של אותו הבן.

• הרה"ק מראפשיץ זי"ע נולד בשנת תא"כ, שהיא שנת הסתלקותו של הבעש"ט הק' נויש אומרים עוד, כי נולד בחג השבועות - ממש באותו יום שנפטר הבעש"ט. אבל אין זה דבר ברור, וכמה צדיקים אמרו על כך כי היה בו מנשמתו של הבעש"ט הק'. ואכן ידוע כי הבעש"ט הק' אמר לפני פטירתו שהוא עתיד לירד עוד פעם לזה העולם, ואז יהיה יותר בהסתר ממה שהיה בראשונה. וכענין זה מובא בספרי הרה"ק מקאמארנא זי"ע (מגלת סתרם - ספר החייונות) וז"ל: 'פעם אחת עמרתיו אצלו - אצל דודו הרה"ק מהרצ"ה מודיטשויב זי"ע) ואמר, שמרן הבעש"ט הק' נמצא עוד פעם בזה העולם, וגדול יותר באור היחודים בכמה מדרגות ממה שהיה, ואינו יודע היכן הוא, ותמהתי עכ"ל.

ואכן, פעם אחת הוה עובדא כאשר שהה הרה"ק מראפשיץ עם בנו הרה"ק הר"א מדזיקוב אצל הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע, וכשעלה על מרכבתו עמדו שם ליד המרכבה שני אברכים שהיו ידועים לבעלי רוה"ק. [כידוע אשר אצל הרבי מלובלין היו מסתובבים הרבה אברכים בני עליה שהיה הרבי מלובלין משפיע עליהם מזיו קדושתו ומרום אותם עד שנהיו בעצמם צדיקים מופלגים ובעלי רוח הקודש]. ושמע הרה"ק איך אחד מהם אומר לרעהו: 'זער וואס גייט יעצט ארויפן אויפן וואגן, האט נשמת הבעל שם' (זה שעולה עכשיו על העגלה, יש לו את נשמת הבעל שם). אמר הרה"ק לאביו: 'טאטע, יערט וואס זיי זאגן?! זיי זאגן דו האסט נשמת הבעל שם!' (אבא, אתה שומע מה שמה אומרים?! הם אומרים שאתה נשמת הבעל שם!). ומנהגו של הרה"ק מראפשיץ היה, שכאשר רצה להראות על דבר שהוא מוסכם ומוחלט אצלו, היה מראה באצבעו על פס יוד השניה [כאילו שהוא

חותם על איזה כתב]. וכאשר אמר לו הרה"ק את דברים האלו, הגיב הרה"ק מראפשיץ: 'אזוי זאגן זיי?! (כך הם אומרים?)!', והראה בידיו הק' את התנועה שהוא מסכים לזה.

כמו כן אמר פעם הרה"ק: 'איך האב געזעהן ביים טאטן א זאך וואס מ'פארציילט אויפן בעל שם' (ראיתי אצל אבי איזה דבר שמספרים על הבעל שם). כי הנה מספרים על הבעש"ט הק' שהגיע פעם לעיר 'בָּרָאד', ויצאו כל חשובי אנשי העיר לקראתו לקבל את פניו, ובין הבאים שם היו גם כמה מתנגדים. והיה כאשר באו לקראתו, התחיל הבעש"ט הק' לעשות מעשי שגעון, ולקח את ה'בקעיטשע' ומשכו על ראשו, וכן עשה כמה תנועות משונות בידיו, עד אשר ממש נראה כמשתגע. והיו תלמידי הבעש"ט מצטערים ומתביישים מזה, והיו תמהים מאד למה רבם נוהג כך. בראות הבעש"ט הק' את פליאת תלמידיו, סיפר להם כי עשה את הדברים האלו לפי ששמע כרוז בשמים שאם יהנה מן הכבוד הזה - ואפילו הנהא כל שהיא - יאבד את כל מדרגותיו. ובכן אמר להם הבעש"ט הק': 'מי יאמר זכיתו לבי, שלא תהיה לי שום פניה מן הכבוד', וראה כי אין הוא יכול להכניס את עצמו בסכנה, ומשום כן עשה עצמו כמשתגע, כי באופן זה לא יהיו לו שום פניות. עד כאן מה שמספרים על הבעש"ט הק'. [כעין מעשה זה מובא בשבחי הבעש"ט, ושם איתא שכשהגיע קרוב לעיר התחיל לשחק עם הסוסים ולהכותם].

ועל כך אמר הרה"ק, כי אצל אביו ראה ג"כ מעשה כעין זה. כי פעם אחת נסע לאיזה עיר, ויצאו קהל אנשי העיר לקראתו לכבודו, והביאו עמהם 'כיבוד' סיר מלא 'קערפעלעך' (עיסה מפולאה). והיה בבואם לקראתו, והביאו אליו את סיר ה'קערפעלעך'. התיישב הרה"ק מראפשיץ על מקום מושב הבעל עגלה, ולקח את הסיר והושיבו בין ברכיו. והתחיל לאכול מן ה'קערפעלעך' - אחד אחר השני - בשני ידיו באופן משונה חטוף ואכול, ובאמצע אכילתו כך, נתן 'שלום עליכם' לכל הבאים לקבל פניו תוך כדי שהוא ממשיך לקחת מן ה'קערפעלעך' ולהכניסם אל פיו. וחתנו הרה"ק רבי אשר מראפשיץ זי"ע היה שם על העגלה ביחד עם הרה"ק, והתאונן אליו ואמר לו: 'דערברארעם דיך, ער פארשעמט דאך אונז...'. (אמא תרסה, הוא הרי מכיני אותנו...). ואמר הרה"ק כי אין לו שום שאביו נהג כך לפי ששמע בשמים אותו כרוז כמו ששמע הבעש"ט הק', ולכן לא היתה לו ברירה כי אם לנהוג כך, וכמו שעשה הבעש"ט הק'.

718-484-2189
ישראל

מוקדים להשיג הגליון מידי שבוע

הגליון י"ל מידי שבוע בשני מהדורות. א: מדור מסילת ישרים באידיש. ב: (מגליון קטן) גם מדור מסילת ישרים בלשון הקודש. הפעם בארה"ב קנדה ואירופה הוא באידיש ובארה"ק בלשון הקודש (חוץ מהמוקדים שרשום אחרת).

ארה"ב

בארא פארק

ביהמ"ד תולדות יהודה סטיטשין - גם בנה"ק
 • ביהמ"ד אמות ישראל #70 Locker
 • ביהמ"ד מטה אפרים • ביהמ"ד סאטמאר
 • #156 • תדר ד' #21 Locker • ביהמ"ד שומר
 שבת • Judaea corner • ביהמ"ד קראסנא
 locker #164

ווייליאמסבורג

בתי מדרשינו תולדות יהודה סטוטשין
 • ביהמ"ד בית מנחם צבי סאטמאר Locker
 • #29 • ביהמ"ד סאטמאר בנין בראך Locker
 • #156 • ביהמ"ד ויוען Locker
 בית הספר - ספרים געשעפט • וויינשטאק -
 ספרים געשעפט

מאנסי

ביהמ"ד ויואל משה סאטמאר #30 Locker
 • ביהמ"ד טאטשאנא - חדר שני • ביהמ"ד

פאר אקוועי

מקוה פאר אקוועי בנה"ק

קיימישע

ביהמ"ד הגדול ווינזין

באלטימאר

שבתיס ספרים געשעפט • ביהמ"ד קהל
 חסידים

לאס אנגלס

ביהמ"ד שערי תורה

מאנטריאל

היכל התורה סאטמאר

קרית טאהש

ביהמ"ד אברכים

ארה"ק

ירושלים

בית המדרש תולדות יהודה סטיטשין גם
 באידיש • ביהמ"ד הגדול חסדי תולדות אהרן
 באידיש • ספרים ווינקל גם באידיש • ספרי עין
 יעקב גם באידיש • ביהמ"ד הר צבי • ביהמ"ד
 משכנות הרועים • ספרי אור החיים - בר אילן
 • אלקנה 14 (הכניסה על ירמיהו) בעמדה גם
 באידיש

בית שמש

חפציבה ביהמ"ד החסידי מרכזי ארונות 18
 • חפציבה ביהמ"ד תולדות אהרן • קריה חרדית
 בית מדרש דענעש • יפה נוף ביהמ"ד ווינזין
 • רמה ב ביהמ"ד שאץ • רמה ב בית המדרש
 רמ"א באידיש • רמה ב ביהמ"ד יוצב אברהם
 • רמה 4 ביהמ"ד דז'יקוב • רמה 1 ביהמ"ד
 חסידים הרב רבינוביץ • רמה 1 ביהמ"ד
 אמשיניוב • רמה 2 ביהמ"ד קהילות החסידים
 • רמה 3 ביהמ"ד תפארת מרדכי קשוי

בני ברק

בית המדרש תולדות יהודה סטיטשין רח'
 מהרש"ל 18 גם באידיש • סאטמאר ספרים
 געשעפט גם באידיש • בענעדרייט ספרים
 געשעפט • פאר הספרים • ווינזיע ספרים
 געשעפט • מכולת קרליבך • סופר מילר

ביתר (גבעה B)

רחוב ישימת ישראל #25 • ביהמ"ד רחמטרוויאק
 רחוב אוהב ישראל

חיפה

בית המדרש ברחוב יל"ג 16 • בית המדרש
 נדבורנא • מקוה צאנו

ברכפלד חפציבה

בית המדרש קארזין • בית המדרש באיאן

אירופא

לאנדאן

ביהמ"ד וויזיניץ לאנדאן לאקער 26 • ביהמ"ד
 ביאלא Moundfield Road לאקער 27
 • ביהמ"ד סאטמאר 26 ערש"ק אצל המקוה
 • ביהמ"ד סאטמאר 67 ערש"ק אצל המקוה
 • ביהמ"ד ווינזין 89 ערש"ק אצל המקוה

מאנטשעסטער

ביהמ"ד ויואל משה סאטמאר

צייריך

ביהמ"ד אגודת אחים

לקבל הגליון מדי שבוע במייל, לסדר מוקד הפצה, ולתרומות:

0765993813@gmail.com - Tel. 0765993813

כל הזכויות שמורות

למכון תולדות יהודה סטיטשין
 אין להעתיק שום חלק מגליון זה בלי רשות המערכת

מערכת השיעורים

בארה"ב: 718.536.2347
 בארה"ק: 072-3323310

יב י עדין